

Natura 2000-gebied Noordzeekustzone

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam:
Noordzeekustzone.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
 - H1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
 - H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten
 - H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
 - H2110 Embryonale wandelende duinen
 - H2190 Vochtige duinvalleien
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1095 Zeeprik
 - H1099 Rivierprik
 - H1103 Fint
 - H1351 Bruinvis
 - H1364 Grijze zeehond
 - H1365 Gewone zeehond

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Noordzeekustzone als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 7 april 2005 (DRR&R/2005/1065 II; Stcrt. 2005, nr. 69) wordt als volgt gewijzigd:

- a. het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- b. de Nota van toelichting met uitzondering van de paragrafen 3.2, 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- c. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A001 Roodkeelduiker

A002 Parelduiker

A132 Kluut

A138 Strandplevier

A157 Rosse grutto

A177 Dwergmeeuw

A195 Dwergstern

- d. de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A017 Aalscholver

A048 Bergeend

A062 Topper

A063 Eider

A065 Zwarte zee-eend

A130 Scholekster

A137 Bontbekplevier

A141 Zilverplevier

A143 Kanoet

A144 Drieteenstrandloper

A149 Bonte strandloper

A160 Wulp

A169 Steenloper

- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Noordzeekustzone**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit besluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het besluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen tot zes weken ná de eerste dag van de terinzagelegging beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Noordzeekustzone als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de aanwijzing van Noordzeekustzone (DRR&R/2005/1065 II) als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Noordzeekustzone aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Noordzeekustzone als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Het betreft verder de vorming van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone, hetgeen gebeurt door aan dit besluit instandhoudingsdoelstellingen toe te voegen.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit regelt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, nagenoeg geheel ingetrokken en zover noodzakelijk vervangen door deze Nota van toelichting. Alleen de toelichting op de criteria die voor de aanwijzing van het gebied zijn gebruikt, wordt niet ingetrokken en wordt in een appendix aan deze Nota gehecht. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien. Dit vierde hoofdstuk van de Nota van toelichting is ingevoegd naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, omdat in veel

zienswijzen duidelijkheid werd gevraagd waarom een bepaald gebied destijds bij de Europese Commissie is aangemeld.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen ‘behoud’, ‘uitbreiding’ of ‘verbetering’ gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van oppervlakte en van ‘behoud’ of ‘verbetering’ van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van ‘behoud’ of ‘uitbreiding’ van omvang leefgebied en van ‘behoud’ of ‘verbetering van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Noordzeekustzone aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als “Habitatrictlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Noordzeekustzone” en onder nummer NL2003062 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is op 7 april 2005 (DRR&R/2005/1065 II) onder de naam “Noordzeekustzone” ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9802001. Noordzeekustzone was al eerder bij besluit van 24 maart 2000 (N/2000/320) aangewezen als onderdeel van het Vogelrichtlijngebied “Waddeneilanden, Noordzeekustzone, Breebaart”, maar in beslissing op bezwaar van 7 april 2005 (DRR&R/2005/1065 II; Stcrt. 2005, nr. 69) is het in 2000 aangewezen gebied gesplitst in zes afzonderlijke Vogelrichtlijngebieden: Duinen Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Noordzeekustzone. Door middel van dit besluit wordt de nota van toelichting met kenmerk TRCJZ/2004/1725A gewijzigd en wordt de kaart behorende bij besluit DRR&R/2005/1065 II en betrekking hebbende op het onderhavige gebied ingetrokken.

Uit het Vogelrichtlijnbesluit overgenomen tekstdelen zijn in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 en bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (landelijk gebiedsnummer 7) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Noordzeekustzone en het Habitatrichtlijngebied Noordzeekustzone.

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006). Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

Het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone ligt in de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Ameland, Dongeradeel, Schiermonnikoog, Terschelling, Vlieland, Eemsmond, Den Helder, Texel en Zijpe.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument², voor zover gelegen in het Natura 2000-gebied. De gedeelten die buiten Natura 2000-gebieden liggen behouden de status als beschermd natuurmonument.

Het staatsnatuurmonument Boschplaat is aangewezen op 8 november 1974 (NBOR/S-15110; Stcrt. 1974, nr. 221).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”.

² De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het zandige kustgebied langs de Noordzee bestaat uit kustwateren, ondiepten, enkele zandbanken (o.a. Noorderhaaks) en de stranden van noordelijk Noord-Holland en de waddeneilanden. De kustwateren bestaan uit permanent met zeewater overstroemde zandbanken die maximaal 20 meter diep liggen. Op het land komen plaatselijk “groene stranden” voor. Op Schiermonnikoog zijn deze het beste ontwikkeld met een afwisseling van kwelders en vochtige duinvalleien.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Het gebied Noordzeekustzone behoort tot het Natura 2000-landschap “Noordzee, Waddenzee en Delta”.

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die in kwaliteit zijn achteruitgegaan of gedegenerereerd. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen (incl. nieuwe natuur) die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen³.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.⁴

De grenzen van een Vogelrichtlijngebied worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. Het gebied Noordzeekustzone is aangewezen onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van kustwater, zandstranden en platen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert Noordzeekustzone als broed-, rui-, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de beschermingszone is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat - in samenhang met het Vogelrichtlijngebied Waddenzee uit 1991 - voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.⁵

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone bestaat uit de kustwateren van de Noordzee tussen Petten en de Eems. De zeewaartse grens van het Vogelrichtlijngebied ligt op 3 zeemijlen van de kustlijn, die van het

³ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁴ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25.

⁵ De wijze van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden is toegelicht in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

Habitatrichtlijngebied op de dieptelijn van 5 meter. Op de (bewoonde) eilanden ligt de grens op de duinvoet. Langs de Noordhollandse kust ligt de grens op de laagwaterlijn. In de zeegaten en ten oosten van Schiermonnikoog valt de grens samen met die van de Waddenzee (deze grens is gebaseerd op de Planologische Kernbeslissing Waddenzee).

Het Natura 2000-gebied heeft een oppervlakte van 123.985 ha, waarvan 98.169 ha uitsluitend Vogelrichtlijngebied betreft. Van het in hoofdstuk 2 genoemde (voormalige) staatsnatuurmonument Boschplaat ligt een oppervlakte van 579 ha binnen dit Natura 2000-gebied. Het grootste deel van het natuurmonument ligt in de aangrenzende Natura 2000-gebieden Waddenzee en Duinen Terschelling.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied is als volgt gewijzigd:

De stranden Texel en Terschelling zijn overgeheveld van respectievelijk Duinen Texel en Duinen Terschelling naar de Noordzeekustzone (overeenkomstig de Vogelrichtlijn-begrenzing). Dit in analogie met de begrenzing van de Waddenzee (incl. kwelders, zandplaten en stranden). De stranden van Vlieland, Ameland en Schiermonnikoog maakten reeds deel uit van het Habitatrichtlijngebied Noordzeekustzone.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is als volgt gewijzigd (bijlage A)⁶:

- De zeewaartse grens ter hoogte van Schiermonnikoog, Rottumerplaat en Rottumeroog is gelegd op de grens van het grensgebied tussen Nederland en Bondsrepubliek Duitsland in het Eems-Dollardgebied⁷. Dit betekent enerzijds een verkleining van het Vogelrichtlijngebied ten noorden van Rottumerplaat (overlap met het verdragsgebied, 122 ha) en anderzijds een uitbreiding ten noorden van Schiermonnikoog en Rottumeroog (166 ha, kaart A). (°)
- Een complex jonge duinen aan de noordzijde van de Boschplaat (ten westen Cupido's Polder) is overgeheveld van Vogelrichtlijngebied Noordzeekustzone naar Duinen Terschelling (ca. 90 ha, kaart B). De aard van het gebied sluit beter aan bij het laatstgenoemde gebied dan bij de Noordzeekustzone. (°°)
- Op Texel is het mondingsgebied van De Slufter (14 ha, kaart C) overgeheveld van Vogelrichtlijngebied Noordzeekustzone naar Vogelrichtlijngebied Duinen Texel zodat een meer logische en beter in het veld herkenbare grens ontstaat. (°)

Het voornemen bestaat om in 2010 tot een uitbreiding van het Habitatrichtlijngebied over te gaan op grond van het op 8 juli 2005 door de ministerraad vastgesteld Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (zie ook bijlage C, paragraaf 3.2). De zeewaartse grens wordt daarbij gelegd op de dieptelijn van 20 meter. Bij deze gelegenheid zal de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied worden gelijkgetrokken met die van het Habitatrichtlijngebied. Daaraan voorafgaand zal de beoogde uitbreiding van het Habitatrichtlijngebied worden aangemeld bij de Europese Commissie (op grond van artikel 4, eerste lid, van de Habitatrichtlijn).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige)

⁶ Wijzigingen aangeduid met een nulletje (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit; (°°) wijzigingen in ontwerpbesluit die abusievelijk daarin niet zijn toegelicht.

⁷ Zoals omschreven in artikel 1 van de Aanvullende overeenkomst van 14 mei 1962 bij het Eems-Dollard-verdrag (Trb. 1962, 54). In dit gebied wordt het natuurbeheer in samenwerking met Duitsland uitgevoerd omdat er geen overeenstemming bestaat over het grensverloop tussen beide landen.

natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Voor de begrenzing langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

Met betrekking tot het grensverloop langs de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied: De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁸. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten

⁸ Prioritaire habitattypen en habitatrichtlijn-soorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje (*).

waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elk habitatype en van elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.3 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁶.

H1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
Verkorte naam Permanent overstroomde zandbanken

betreft het subtype:

H1110B Permanent overstroomde zandbanken (*Noordzee-kustzone*)

H1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
Verkorte naam Slik- en zandplaten

betreft het subtype:

H1140B Slik- en zandplaten (*Noordzee-kustzone*)

H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten

Verkorte naam Zilte pionierbegroeiingen

betreft de subtypen:

H1310A Zilte pionierbegroeiingen (*zeekraal*)

H1310B Zilte pionierbegroeiingen (*zeevetmuur*)

H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)

Verkorte naam Schorren en zilte graslanden

betreft het subtype:

H1330A Schorren en zilte graslanden (*buitendijks*)

H2110 Embryonale wandelende duinen

Verkorte naam Embryonale duinen

⁹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, Pb EG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PB EG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H2190 Vochtige duinvalleien
Verkorte naam Vochtige duinvalleien

betreft het subtype:

H2190B Vochtige duinvalleien (*kalkrijk*)

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/f het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁶.

H1095 Zeeprik (*Petromyzon marinus*)
H1099 Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)
H1103 Fint (*Alosa fallax*)
H1351 Bruinvis (*Phocoena phocoena*)
H1364 Grize zeehond (*Halichoerus grypus*)
H1365 Gewone zeehond (*Phoca vitulina*)

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A001 Roodkeelduiker (*Gavia stellata*)
A002 Parelduiker (*Gavia arctica*)
A132 Kluut (*Recurvirostra avosetta*)
A138 Strandplevier (*Charadrius alexandrinus*)
A157 Rosse Grutto (*Limosa lapponica*)
A177 Dwergmeeuw (*Larus minutus*)
A195 Dwergstern (*Sterna albifrons*)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A017 Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*)
A048 Bergeend (*Tadorna tadorna*)
A062 Topper (*Aythya marila*)
A063 Eider (*Somateria mollissima*)
A065 Zwarte Zee-eend (*Melanitta nigra*)
A130 Scholekster (*Haematopus ostralegus*)
A137 Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*)
A141 Zilverplevier (*Pluvialis squatarola*)
A143 Kanoet (*Calidris canutus*)
A144 Drieteenstrandloper (*Calidris alba*)
A149 Bonte strandloper (*Calidris alpina*)
A160 Wulp (*Numenius arquata*)
A169 Steenloper (*Arenaria interpres*)

Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2005) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting⁶.

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁸ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.3).

Habitat-type	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Noordzeekustzone ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1110B	3	3	270.000	B2 (6-15%)	B2 (6-15%)	ja
H1140B	3	2	5.000	A3 (50-75%)	A1 (15-30%)	nee
H1310B	3	3	300	A1 (15-30%)	B2 (6-15%)	nee
H2110	5	5	500	A2 (30-50%)	B1 (2-6%)	nee

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: “behorend tot één van de X belangrijkste gebieden” voor het betreffende habitatype.
 (b) Aantal gebieden dat op grond van dit selectiecriteria voor het habitatype is geselecteerd ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
 (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
 (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte.
 (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied (niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁸ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden”. Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹². De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de soorten vermeld die bij de

¹⁰ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320), ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

¹¹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹² Voor de volgende soorten zijn bij de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) geen gebieden geselecteerd: zeeprik (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoorn (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd bijlage II.

aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de soorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.3).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Noordzeekustzone ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1351	Bruinvis	5	1	11.200-22.200	C (<2%)	C (<2%)	ja
H1364	Grijze zeehond	5	3	1.800-2.000	onbekend	onbekend	ja
H1365	Gewone zeehond	5	5	4.200-5.500	B1 (2-6%)	C (<2%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot één van de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van het onder (a) genoemde selectiecriteria voor de soort is geselecteerd ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin deze soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km^2).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie.
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Noordzeekustzone is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving. Gezien de in het gebied voorkomende erosie- en sedimentatieprocessen door water en wind wisselt voorkomen van de habitattypen in omvang, ruimte en tijd. De daarmee samenhangende vernieuwing, verjonging en veroudering van habitattypen (zoals H1310 en H2110) is een van de meest essentiële natuurlijke kenmerken van het gebied. Dit betekent ook dat de begroeiingen van het ene subtype in het andere of van het ene habitatype in het andere kunnen overgaan.

Het open zeegebied van Noordzeekustzone bestaat geheel uit subtype *Noordzeekustzone* van habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110B). Droogvallende platen (met name rond Noorderhaaks/Razende Bol) en de stranden tussen hoog- en laagwaterlijn betreffen subtype *Noordzeekustzone* van habitatype slik- en zandplaten (H1140B). Beide subtypen van zilte pionierbegroeiingen (H1310A en H1310B) en schorren en zilte graslanden, *zeekraal* (H1330A) komen alleen voor op de zogenoemde "groene stranden" van Ameland en Schiermonnikoog. Embryonale duinen (H2110) komen verspreid voor op zandplaten en stranden van Texel tot en met Rottumerplaat. Vooral langs het Groene Strand van Schiermonnikoog is dit habitatype in uitgestrekte vorm aanwezig. Vochtige duinvalleien (H2190B) zijn thans, voor zover bekend, alleen aanwezig op het Groene Strand van Schiermonnikoog. Bruinvissen (H1351) komen vooral in de wintermaanden in de gehele Noordzeekustzone voor. Grijze zeehond (H1364) en gewone zeehond (H1365) gebruiken het gebied om te foerageren, waarbij de grijze zeehond zich concentreert ten westen van Texel en Den Helder. In elk geval voor de populatie gewone zeehonden van de Waddenzee vormt de Noordzeekustzone 's winters een belangrijk voedselgebied. De zeeprik (H1095), rivierprik (H1099) en fint (H1103) zijn verspreid over het zeegebied aangetroffen

5. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 “complementaire doelen” geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden “ontwikkeldoelen” zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹³ op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (“richting geven”) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

¹³ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

In bijlage B.4 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitattype en per (vogel)soort.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijke niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H1110 **Permanent overstroomde zandbanken**

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (subtype B).

Toelichting Het subtype permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (subtype B) komt voor in de buitendelta's bij de zeegaten. Dit subtype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

H1140 **Slik- en zandplaten**

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit slik- en zandplaten, *Noordzee-kustzone* (subtype B).

Toelichting Slik- en zandplaten *Noordzee-kustzone* (subtype B) komen in de zeegaten voor. Ze zijn over het algemeen tijdelijk, behalve ten zuidwesten van Texel, waar nu de Razende Bol ligt. Het betreft een zeer dynamisch habitattype waarvan de exacte locatie en de oppervlakte jaarlijks sterk kunnen wisselen ten gevolge van erosie- en sedimentatieprocessen.

H1310 **Zilte pionierbegroeiingen**

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) en *zeevetmuur* (subtype B) komen voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Het gaat hier om een type dat door successie snel overgaat in andere habitattypen.

H1330 **Schorren en zilte graslanden**

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A).

Toelichting Het habitattype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) komt voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Het betreft een type dat door successie snel over kan gaan in andere habitattypen (onder andere H2190 vochtige duinvalleien). Binnen het gebied dient het habitattype ruim verspreid voor te komen.

- H2110 Embryonale duinen**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
 Toelichting Het habitatype embryonale duinen komt voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Behoud van de oppervlakte geldt binnen de (sterke) natuurlijke fluctuaties, en kan gebeuren door behoud van het dynamische landschap met dit habitatype.
- H2190 Vochtige duinvalleien**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).
 Toelichting Het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) komt voor op het Noordzeestrand. De begroeiingen op deze stranden zijn zeer jong. Verwacht wordt dat het habitatype zich lokaal zal uitbreiden door successie, waarbij de kwaliteit kan toenemen, maar op andere locaties kan het type door hoge dynamiek weer verdwijnen.

5.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

- H1095 Zeeprik**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de zeeprik vermoedelijk van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute en verbeteren van zoet-zout overgangen.
- H1099 Rivierprik**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de rivierprik van vermoedelijk groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute en zoet-zout overgangen.
- H1103 Fint**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de fint van groot belang. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten die in het Duitse deel van de Eems paaïen. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie in deze regio is afhankelijk van maatregelen in Duitsland, omdat de soort voor zijn voortplanting afhankelijk is van de paaïgebieden die voornamelijk in Duitsland liggen.
- H1351 Bruinvis**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting De Noordzeekustzone is het belangrijkste gebied voor de bruinvis. Hoewel de Nederlandse populatie nog steeds ver verwijderd is van de duurzame populatie die zich vroeger in dit gebied voortplantte, herstelt de populatie zich sinds de jaren negentig in onze wateren. Van een zeldzame

wintergast is de bruinvis weer een vaste bewoner geworden. Ook worden sinds decennia opnieuw bruinvissen met jongen gezien. De toename in Nederlandse wateren kan een gevolg zijn van een andere verdeling over de Noordzee. Het staande beleid om de sterfte van bruinvissen in netten te beperken zal bijdragen aan verder herstel van de populatie.

H1364 Grijze zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Naast de Waddenzee is de Noordzeekustzone het belangrijkste gebied voor grijze zeehonden in Nederland. Het gebied heeft een belangrijke foerageerfunctie, met name in de winter.

H1365 Gewone zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft één van de belangrijkste gebieden voor de gewone zeehond. Deze soort gebruikt ongestoorde, permanent of bijna altijd droogvallende zandplaten als rustgebied. Daarnaast heeft het gebied een belangrijke foerageerfunctie.

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De bontbekplevier broedt verspreid in de Noordzeekustzone op zeer spaarzaam begroeide plaatsen langs kusten. De populatieomvang beweegt zich al enkele decennia tussen de 4 en 19 paren met een uitschieter in 2003 met 26 paren. Behoud van de verspreide en erratische populatie als link tussen de Delta en de Waddenzee is gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A138 Strandplevier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Als broedvogel is de strandplevier vooral te vinden op zandige, schelpenrijke platen en in primaire duinen. De broedplaatsen bevinden zich vrijwel allen op de eilanden of eilandjes. Langs de kusten van het vaste land wordt maar sporadisch gebroed. De aantallen lopen al decennia lang terug met begin 80-er jaren nog maximaal 38 paren, halverwege de 90-er jaren maximaal 26 en vanaf 2000 maximaal 12. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd, vooral ook gezien de verbindingsfunctie tussen de Delta en de Waddenzee. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A195 Dwergstern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De dwergstern is als broedvogel vrijwel verdwenen uit de Noordzeekustzone. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie onder meer op Razende Bol en in Duinen Texel.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels**A001 Roodkeelduiker**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen roodkeelduikers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De verspreiding van de roodkeelduiker in Nederland is grotendeels beperkt tot de kustgebieden van de Noordzee. In de Noordzeekustzone worden soms hoge dichtheden gezien in de buitendelta's tussen de waddeneilanden, waar gevist wordt op de scheiding tussen verschillende watermassa's. In de reguliere tellingen is deze soort slecht vertegenwoordigd, maar recent lijken de aantallen landelijk te zijn toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A002 Parelduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen parelduikers zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De verspreiding van de parelduiker in Nederland heeft zijn zwaartepunt in de kustgebieden van de Noordzee. De absolute aantallen en de trend zijn onbekend (en daardoor ook de staat van instandhouding) door een combinatie tussen lage aantallen en verwarring met de veel talrijkere roodkeelduiker. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.900 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen aalscholvers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De Noordzeekustzone is één van de gebieden die voor de aalscholvers in Nederland de grootste bijdrage leveren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A048 Bergeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 520 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de bergeend met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie (strand) is van toepassing op bergeenden die elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A062 Topper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Het gebied heeft voor de topper met name een functie als foerageergebied. Midden jaren negentig zijn relatief hoge aantallen geteld in de Noordzeekustzone, min of meer volgend op de afname in het IJsselmeer en de Waddenzee. Vergelijking met de situatie bij de eider suggereert een opvangfunctie voor de Noordzeekustzone in tijden van voedselschaarste in de andere twee genoemde gebieden, maar data uit de Noordzeekustzone zijn schaars. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A063 Eider

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 26.200 vogels (midwinter-aantallen).

Toelichting Aantallen eiders zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Noordzeekustzone is belangrijk geworden in het begin van de jaren negentig, toen de aantallen hier toenamen, terwijl ze in de Waddenzee afnamen. Met name in jaren waarin een verlaagd voedselaanbod in de Waddenzee samen gaat met goede jaren voor andere schelpdieren (bijvoorbeeld *Spisula*) in de Noordzeekustzone foerageert hier een relatief hoog aantal. De recente afname in de Noordzeekustzone kan een teken zijn van een begin van herstel van de voedselsituatie in de Waddenzee, maar een dergelijk herstel is nog niet zichtbaar in de populatietrend. Omdat de aanwezigheid van eiders in de Noordzeekustzone waarschijnlijk is verbonden aan slechte omstandigheden in de Waddenzee, wordt daar de herstelopgave gelegd en wordt in de Noordzeekustzone volstaan met behoud van de opvangcapaciteit. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A065 Zwarte zee-eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 51.900 vogels (midwinter-aantallen).

Toelichting Aantallen zwarte zee-eenden zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Het gebied levert verreweg de grootste bijdrage voor de zwarte zee-eend in Nederland. De soort is een wintergast. Er is geen duidelijke trend door grote fluctuaties, deels veroorzaakt doordat alleen tellingen uit januari beschikbaar zijn. De aantallen fluctueren mogelijk ook werkelijk van jaar op jaar door het wisselend aanbod aan schelpdieren

(onder andere *Spisula*). De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A130 Scholekster

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.300 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de scholekster met name een functie als slaapplaats. Als zodanig levert de Noordzeekustzone één van de grootste bijdragen voor de soort binnen Nederland. De slaapplaatsfunctie/ hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de kluut met name een functie als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op kluten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 510 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen bontbekplevieren zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats. De Noordzeekustzone voor de bontbekplevier het gebied dat na de Waddenzee de grootste bijdrage levert in Nederland. De functie slaapplaats/ hoogwatervluchtplaats is van toepassing op bontbekplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A141 Zilverplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.200 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen zilverplevieren zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats. Als zodanig levert de Noordzeekustzone voor de zilverplevier de grootste bijdrage binnen Nederland na de Waddenzee en de Oosterschelde. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op zilverplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A143 Kanoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 560 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de kanoet met name een functie als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie/hogwatervluchtplaatsen is van toepassing op kanoeten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. Strekdammen langs de Noord-Hollandse kust zijn bij dichtvriezen van de westelijke Waddenzee van belang als opvang. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A144 Drieteenstrandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen drieteenstrandlopers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Na de Waddenzee levert het gebied met ongeveer een kwart van de Nederlandse drieteenstrandlopers de grootste bijdrage. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni en juli. Sinds het midden van de jaren tachtig is de populatie fors toegenomen, net als in de Waddenzee. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig omdat de hoge recreatiedruk effect heeft op de verspreiding. Desondanks nemen de aantallen toe. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A149 Bonte strandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.400 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen bonte strandlopers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats. Als zodanig is het één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren. De slaapplaatsfunctie/ hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A157 Rosse grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft met name een functie als slaapplaats. Als zodanig is de Noordzeekustzone voor de rosse grutto het gebied in Nederland dat na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage levert. De slaapplaatsfunctie/ hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp met name een functie als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A169 Steenloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen steenlopers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De Noordzeekustzone levert één van de grootste bijdragen voor de steenloper binnen Nederland (ondergeschikt aan de Waddenzee). Oudere trendgegevens ontbreken, maar beschikbare data vertonen een zelfde dip in de tweede helft van de jaren negentig als in de Waddenzee. Als dit te maken heeft met voedselbeschikbaarheid in de Waddenzee (mosselbanken en daaraan verbonden voedseltypen) biedt het Noordzeestrand blijkbaar geen uitwijkmogelijkheid, zoals bij enkele eendensoorten die naar de Noordzeekustzone uitweken. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is geen herstelopgave geformuleerd voor de Noordzeekustzone, omdat de trend afgeleid is van die van de Waddenzee.

A177 Dwergmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen dwergmeeuwen zijn van (grote) nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied. Het betreft één van de belangrijkste gebieden in Nederland. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

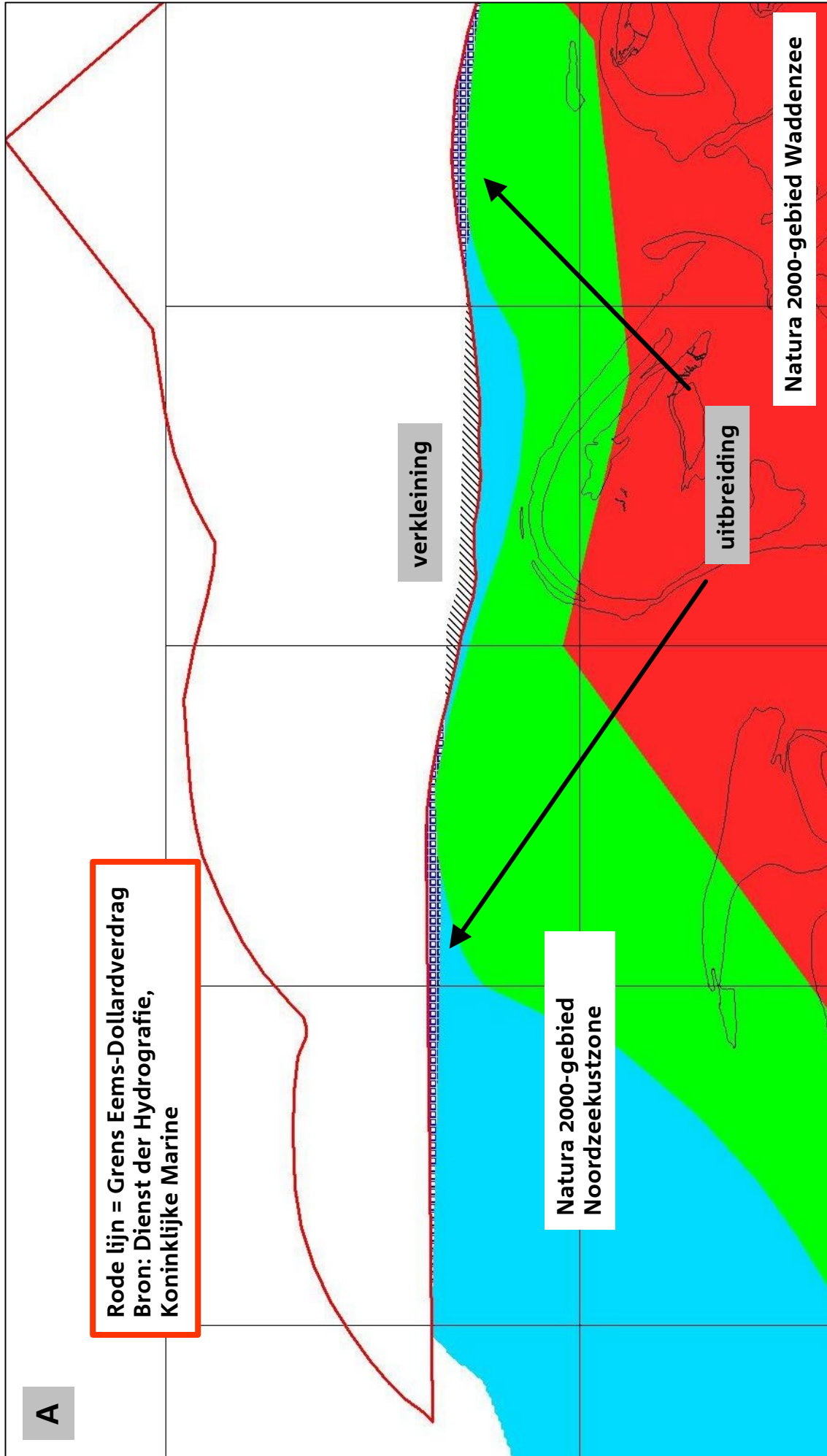
5.7 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998 heeft de Natura 2000-opgave voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen, maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen, voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

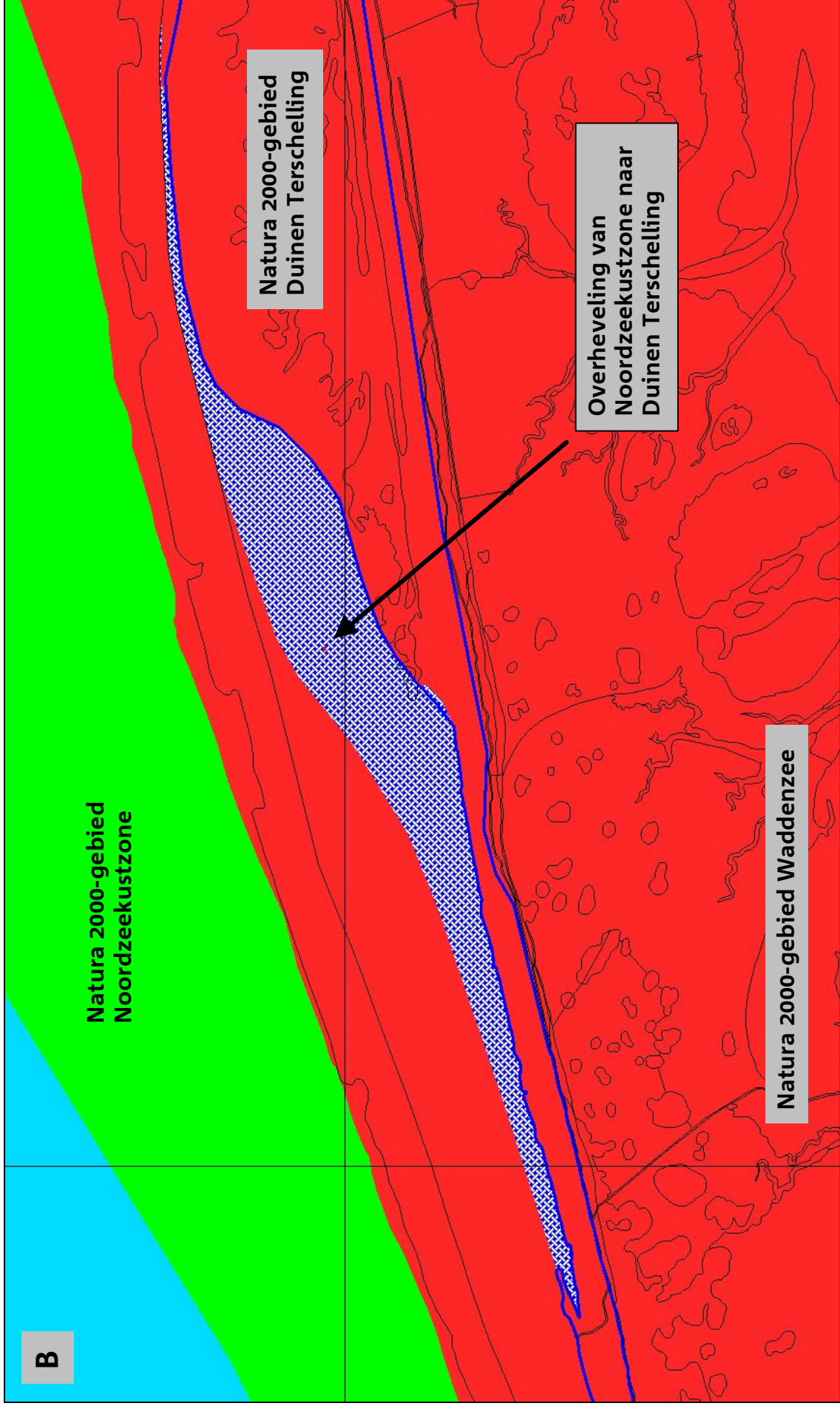
In een handreiking zal voor elk gebied expliciet worden toegelicht hoe de doelen (cq. natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van beschermdenatuurmonumenten

natuurmonumenten en de Natura-2000 doelen zich tot elkaar verhouden. In het beheerplan zullen deze doelen, net als die van Natura 2000 in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

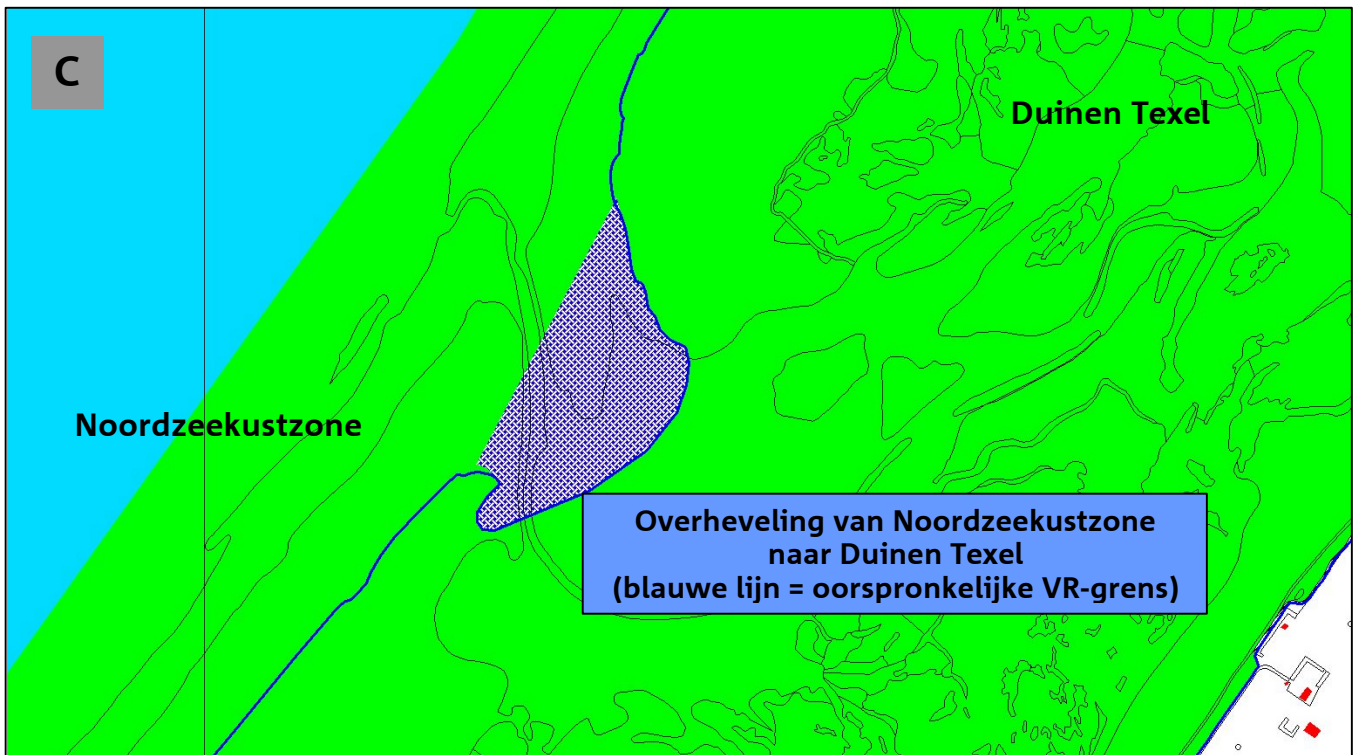
7. Noordzeekustzone

7. Noordzeekustzone

7. Noordzeekustzone

blanco pagina

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.3)
3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype slik- en zandplaten (H1140), dat voorkomt op de Noorderhaaks en langs de stranden van de eilanden (het betreft subtype B, Noordzeekustzone).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype zilte pionierbegroeiingen (H1310), beide subtypen blijken recente vegetatiekaarten voor te komen binnen de begrenzing van het gebied (zie ook paragraaf 4.4).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype Schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (H1330A). Op grond van de huidige kennis blijkt dat het subtype voor komt op het Noordzeestrand van verschillende eilanden.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor habitatype embryonale duinen (H2110), omdat dit habitatype blijken recente vegetatiekaarten voorkomt binnen de begrenzing van het gebied (zie ook paragraaf 4.4).
- In afwijking van het ontwerpbesluit (2007), maar conform de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), is het gebied niet aangewezen voor het habitatype witte duinen (H2120). Aangezien de grens met de waddeneilanden meestal de duinvoet volgt, maakt dit habitatype alleen deel uit van de waddeneilanden (en de Waddenzee).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (H2190B). Het subtype is aanwezig op het Groene Strand van Schiermonnikoog.

B.2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.3)

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 2005 is aangewezen, zijn indertijd ontleend aan SOVON (2000)¹⁴. De numerieke criteria die daarin zijn opgenomen zijn ontleend aan de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000)¹⁵. Een gebied wordt slechts aangewezen voor de soorten waarvoor het gebied van landelijke betekenis is. Hiervan is in beginsel sprake indien het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt, indien minstens 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie. Voor eventuele toevoeging of verwijdering van vogelsoorten is gebruik gemaakt van SOVON & CBS (2006)¹⁶ waarin de ontwikkeling van vogelaantallen in de laatste decennia is beschreven. Dit rapport

¹⁴ Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

¹⁵ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

¹⁶ Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. In bijlage 1 van dit rapport zijn de verschillen aangegeven tussen de soortenlijsten per gebied die in beide aangehaalde rapporten zijn opgenomen. Om ecologische redenen die in voorkomende gevallen hieronder zijn vermeld, is soms van deze algemene criteria afgeweken. Deze werkwijze heeft voor de vogellijst van dit gebied de volgende consequenties:

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2005) maar conform het ontwerpbesluit (2007), zijn twee vogelsoorten van bijlage I aan het gebied toegevoegd: dwergmeeuw (A177) als niet-broedvogel en dwergstern (A195) als broedvogel. De dwergmeeuw was niet opgenomen door gebrek aan gegevens. Uit recente data (nieuwe (vliegtuig)telgegevens blijkt dat dit gebied van betekenis is voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel. De dwergstern is toegevoegd vanwege de bijdrage die het gebied kan gaan leveren aan het behalen van de landelijke instandhoudingsdoelstelling van deze soort, die vrijwel geheel is aangewezen op het Natura 2000-netwerk.
- In afwijking van de oorspronkelijke aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2005) maar conform het ontwerpbesluit (2007) is één vogelsoort van bijlage I niet meer opgenomen: slechtvalk (A103) als niet-broedvogel. Op grond van toegenomen kennis over aantallen, verspreiding en populatieomvang is voor deze soort alleen een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd voor de vijf gebieden met de grootste bijdrage. Dit gebied valt daarbuiten en is overigens slechts van geringe betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel.
- In afwijking van de oorspronkelijke aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (2005) maar conform het ontwerpbesluit (2007) zijn twee andere trekvogelsoort(en) zoals bedoeld in artikel 4.2 niet meer opgenomen: middelste zaagbek (A069) en grote zaagbek (A070), beide als niet-broedvogelsoorten. Opname van deze soorten in dit gebied was gebaseerd op een onvolledige dataset. Het gebied blijkt op grond van recente gegevens van marginale betekenis voor de landelijke staat van instandhouding van deze soort als niet-broedvogel, en er is geen landelijke verbeteropgave.

B.3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elk habitatype en soort waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. Dit is de bijdrage van het gebied aan de landelijke instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype of de soort. In het geval van habitatypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. In geval van soorten is dit het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen (vogels, grote zoogdieren, sommige planten) of aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = > 75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C < 2%

In de kolom Bronvermelding zijn de terreinbeherende organisaties, andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend onder vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd. Verklaring gebruikte afkortingen: AWD = Waternet, beheerder Amsterdamse Waterleidingduinen, DEF = Ministerie van Defensie, DSB = Dienst Stadsbeheer (Den Haag), DZH = Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (beheerplan), LNH = Landschap Noord-Holland, NM = Natuurmonumenten, NPZK = Nationaal Park Zuid-Kennemerland, PWN = Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland, RWS = Rijkswaterstaat

(kwelderkartering), SBB = Staatsbosbeheer, V&W = Ministerie Verkeer & Waterstaat, ZLD = provincie Zeeland, TOP10 = Topografische kaart 1: 10.000 (* = aangevuld met andere bronnen).

- Het gebied behoort tot één van de belangrijkste gebieden voor de habitattypen:

H1110B – Permanent overstroomde zandbanken, Noordzeekustzone Landelijke oppervlakte ca. 270.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
113	Voordelta	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2008
007	Noordzeekustzone	B2 (6-15%)	TOP10
122	Westerschelde & Saeftinghe	B2 (6-15%)	TOP10

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebied (2003) zijn de drie volgende gebieden voor dit habitatype geselecteerd: Waddenzee (001), Voordelta (113) en Noordzeekustzone (007). In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitatype inmiddels in twee subtypen verdeeld (respectievelijk *getijdengebied* en *Noordzeekustzone*) om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijk verschil in ecologische vereiste. Het subtype *getijdengebied* is toegekend aan de Waddenzee.

De Voordelta is het belangrijkste gebied voor dit subtype in Nederland. Op de tweede plaats komt Noordzeekustzone en op de derde plaats het niet-estuariene deel van Westerschelde & Saeftinghe ten westen van de lijn Vlissingen-Breskens. Het aandeel van de Noordzeekustzone zal worden vergroot door de voorgenomen uitbreiding in het kader van de aanwijzing van mariene gebieden (incl. Nederlands Continentaal Plat, zie paragraaf 3.3).

H1140B – Slik- en zandplaten, Noordzeekustzone Landelijke oppervlakte ca. 5.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
007	Noordzeekustzone	A3 (50-75%)	TOP10
113	Voordelta	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2008

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de twee volgende gebieden voor dit habitatype geselecteerd: Waddenzee (001) en Voordelta (113). In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitatype inmiddels in twee subtypen verdeeld (respectievelijk *getijdengebied* en *Noordzeekustzone*) om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijke verschil in ecologische vereisten. De “belangrijkste gebieden” voor dit subtype zijn: Noordzeekustzone (007) en Voordelta (113). Dit zijn de enige twee gebieden waar het habitatype voorkomt. Met de huidige begrenzing van de Noordzeekustzone wordt momenteel circa driekwart van de landelijke oppervlakte door de twee gebieden afgedekt.

H1310B – Zilte pionierbegroeiingen, zeevetmuur Landelijke oppervlakte ca. 300 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
115	Grevelingen	A3 (50-75%)	SBB 2003
007	Noordzeekustzone	A1 (15-30%)	RWS 2004, SBB 1999, TOP10
002	Duinen en Lage Land Texel	B2 (6-15%)	SBB 2005-06, DEF 2004

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden zijn voor dit habitatype de volgende vijf gebieden geselecteerd: Waddenzee (001), Duinen en Lage Land Texel (002)¹⁷, Duinen Goeree¹⁸(101), Grevelingen(115) en Zwin en Kievittepolder (123)¹⁹.

¹⁷ Destijds bekend als Duinen Texel, Waal en Burg, Dijkmanshuizen en de Bol.

¹⁸ Destijds bekend als Duinen Goeree.

¹⁹ Destijds bekend als Zwin.

In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitatype inmiddels in twee subtypen verdeeld (resp. zeekraal en zeevetmuur) om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijke verschil in ecologische vereisten. De “belangrijkste gebieden” voor dit subtype zijn: Grevelingen (115), Noordzeekustzone (007) en Duinen Texel (002). Van deze gebieden herbergt de Grevelingen verreweg de grootste oppervlakte (ca. 65%). Op de tweede plaats staat Noordzeekustzone waar zich recent op het Groene Strand van Schiermonnikoog ook een forse oppervlakte heeft ontwikkeld. Duinen Texel staat op de derde plaats hoewel niet duidelijk is of dit subtype in de Waddenzee niet meer voorkomt dan de beschikbare karteringen aangeven. Op de 5de plaats staat Kwade Hoek dat onderdeel is van Natura 2000-gebied Duinen Goeree & Kwade Hoek (101). In de overige gebieden zijn slechts relatief kleine oppervlakten aanwezig.

H2110 – Embryonale duinen			
Landelijke oppervlakte ca. 500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
007	Noordzeekustzone	A2 (30-50%)	RWS 2004, SBB 1999
001	Waddenzee	A1 (15-30%)	RWS 2002-06, SBB 1999
002	Duinen en Lage Land Texel	B2 (6-15%)	SBB 2005-06, DEF 2004
004	Duinen Terschelling	B2 (6-15%)	SBB 1999
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2008

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit habitatype de volgende vijf gebieden geselecteerd: Waddenzee (001), Duinen Terschelling (004), Zwin & Kievittepolder (123)¹⁹, Duinen Schiermonnikoog (006) en Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)¹⁸. Tengevolge van herbegrenzing binnen het Waddengebied en het beschikbaar komen van meer kwantitatieve gegevens voldoen de volgende gebieden aan het criterium van “belangrijkste gebieden”: Noordzeekustzone (007), Waddenzee (001), Duinen en Lage Land Texel (002), Duinen Terschelling (004) en Duinen Goeree & Kwade Hoek (101). Noordzeekustzone (007) blijkt na het beschikbaar komen van meer kwantitatieve gegevens het “belangrijkste gebied” voor het habitatype. Dit habitatype wordt vooral aangetroffen op de koppen van de waddeneilanden (onderdeel van de Natura 2000-gebieden 001 t/m 007) waar ruimte bestaat voor natuurlijke dynamiek. Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van dit habitatype is daarom gelegen in het Waddengebied. In het Deltagebied is het belangrijkste gebied voor dit habitatype Kwade Hoek (101), waarmee het gebied landelijk op de vijfde plek staat.

- Het gebied behoort tot één van de belangrijkste gebieden voor de volgende soorten:

H1351 – Bruinvis			
Landelijke populatie 11.200-22.200 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
007	Noordzeekustzone	C (< 2%)	Ecomare, 1997-2002

Het enige geselecteerde gebied voor de bruinvis is de Noordzeekustzone. In de periode oktober tot en met januari concentreren de dieren zich in het centrale deel van de Nederlandse Noordzee. Gedurende de maanden februari en maart komen de dieren tot dicht op de kust voor. Daarna vertrekken ze en bevinden ze zich verder op zee. De herfst en winter vormen de periode waarin de bruinvissen terugkeren naar de Nederlandse kust. In de laatste jaren lijkt de soort als wintergast toe te nemen in de Nederlandse kustwateren. De soort komt dan met name voor langs de Noord-Hollandse kust en ten noorden en noordwesten van de waddeneilanden. Op basis van tellingen van het Stenaline-programma, SCANS-programma en het RIKZ waarnemingsprogramma wordt de landelijke populatie geschat op 11.172-22.230 individuen.

H1364 – Grijs zeehond			
Landelijke populatie 1.800-2.000 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
001	Waddenzee	B3-B4 (> 50%)	IMARES (2002-2006)
007	Noordzeekustzone	B1-B2 (2-15%)	Profielendocument 2006
113	Voordelta	B2 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2008

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden zijn de volgende twee gebieden voor de grijze zeehond geselecteerd: Waddenzee (001) en Noordzeekustzone (007). Hier bevindt zich ruim twee derde van de landelijke populatie, welke geschat wordt op 1.800-2.000 individuen. Daarmee voldoen deze twee gebieden aan het criterium “vijf belangrijkste gebieden van Nederland” dat op deze soort van toepassing is. Sinds de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden in 2003 is het aantal grijze zeehonden toegenomen in de Voordelta (113) van 9 individuen in 2002 tot ruim 200 individuen in 2006.

H1365 – Gewone zeehond			
Landelijke populatie 4.200-5.500 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
001	Waddenzee	A3-A4 (>50%)	IMARES (2002-2006)
007	Noordzeekustzone	B1 (2-6%)	Zie noot ^a
113	Voordelta	C (< 2%)	Waterdienst RWS (2002-2006)
122	Westerschelde & Saefthinge	C (< 2%)	Waterdienst RWS (2002-2006)
118	Oosterschelde	C (< 2%)	Waterdienst RWS (2002-2006)

(a) Vanwege het ontbreken van gegevens is voor de schatting van het aandeel in de Noordzeekustzone gebruik gemaakt van het artikel “The importance of the North Sea for winter dispersal of harbour seals from the Wadden Sea” (Biological Conservation 81: 97-102). Hierbij is een schatting gemaakt van het aandeel in de populatie destijds (procentueel) uitgaande van de populatiegrootte in 1994 (10.500).

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden zijn toentertijd de drie volgende gebieden voor deze soort geselecteerd: Waddenzee (001), Noordzeekustzone (007) en Voordelta (113). In de Waddenzee gaat het om gemiddeld 3500 exemplaren (> 60% landelijke populatie) waarvan een deel 's winters in de aangrenzende Noordzeekustzone verblijft. In het Deltagebied gaat het recent om 110-170 exemplaren waarvan het merendeel in de Voordelta. Daarmee voldoen deze drie gebieden aan het criterium “vijf belangrijkste gebieden van Nederland” dat op deze niet-prioritaire soort van toepassing is. Op basis van recente gegevens blijkt dat het aantal individuen in Westerschelde & Saefthinge (122) en Oosterschelde (118) is toegenomen.

B.4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

De hier vermelde gebiedsdoelen en vermeldingen van de relatieve bijdrage van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als “indicatieve” opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding (Svl) van betreffende habitatype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de Svl, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom “besluit”) staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van habitatypes en soorten die zijn toegevoegd naar

aanleiding van zienswijzen, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen.

De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Waar in de vogeltabellen wordt geschreven "A...b" betreft het een broedvogel en waar wordt geschreven "A...n" betreft het een niet-broedvogel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 3 van deze bijlage. In de kolom "Populatie" wordt tevens aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑).

B.4.1. Habitatrictlijn: habitattypen

H1110B – Permanent overstroomde zandbanken, Noordzee-kustzone					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saefthinghe	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit

Vrijwel het gehele landelijke areaal van dit subtype ligt in Natura 2000-gebieden. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierbij aan. De gebiedsdoelstellingen wijken in alle gebieden van de landelijke doelstelling af op het aspect kwaliteit. In de Noordzeekustzone (007) zal dit nader worden gezien bij de uitbreiding van het gebied in het kader van de aanwijzing van de mariene gebieden. In de Voordelta (113) is de doelstelling gericht op het voorkomen van de achteruitgang, hetzelfde geldt voor de Westerschelde & Saefthinghe (122).

H1140B – Slik- en zandplaten, Noordzee-kustzone					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	A3	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit

Vrijwel het gehele landelijke areaal van dit subtype ligt in Natura 2000-gebieden. De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype slik- en zandplaten, *Noordzee kustzone* (subtype B) is beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit op deze beoordeling aan. Beide gebiedsdoelen zijn in overeenstemming met de landelijke doelstelling.

H1310A – Zilte pionierbegroeiingen, zeekraal					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	A3	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	C	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog				doel vervallen
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
115	Grevelingen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

118	Oosterschelde	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
121	Yerseke en Kapelse Moer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saefthinghe	uitbreiding	behoud	A1	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

Vrijwel alle kweldergebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (> 95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding van habitatype zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “matig ongunstig” en “gunstig”²⁰. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De matig ongunstige staat van instandhouding op het aspect oppervlakte is met name gericht op de sterke achteruitgang in de Oosterschelde (118) en Westerschelde & Saefthinghe (122) door erosie van de schorren. Uitbreiding oppervlakte wordt daarom alleen in deze twee gebieden beoogd. Voor de overige gebieden is behoud oppervlakte voldoende.

H1310B – Zilte pionierbegroeiingen, zeevetmuur					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
003	Duinen Vlieland				doel vervallen
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	C	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog				doel vervallen
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	A1	conform ontwerp
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
115	Grevelingen	behoud	behoud	A3	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saefthinghe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

Vrijwel alle kweldergebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (> 95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype zilte pionierbegroeiingen, *zeevetmuur* (subtype B) is beoordeeld als “gunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De gebiedsdoelen zijn in overeenstemming met de landelijke doelstelling.

H1330A – Schorren en zilte graslanden, buitendijks					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	A3	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	C	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog				doel vervallen
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	C	conform ontwerp
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
118	Oosterschelde	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit

²⁰ In het Natura 2000 doelendocument (2006) zijn deze twee beoordelingen abusievelijk verwisseld.

122	Westerschelde & Saeftinghe	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

Vrijwel alle kweldergebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (> 95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Waddenzee (001) en Westerschelde & Saeftinghe (122) herbergen tezamen meer dan 80% van de landelijke oppervlakte en kunnen daarmee ook de grootste bijdrage leveren aan de herstelopgave. In de andere gebieden is het habitatype reeds in goede kwaliteit aanwezig (dus behoud is voldoende) of is herstel waarschijnlijk niet mogelijk gegeven de getidedemping tengevolge van de aanleg van de stormvloedkering (Oosterschelde (118)). Met deze gebiedsdoelen wordt de landelijke doelstelling voldoende afgedekt.

H2110 – Embryonale duinen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	A1	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
003	Duinen Vlieland				doel vervallen
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	B2	conform ontwerp
005	Duinen Ameland				doel vervallen
006	Duinen Schiermonnikoog				doel vervallen
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	A2	conform ontwerp
086	Schoolse Duinen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (> 95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype embryonale duinen is beoordeeld als “gunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Met één uitzondering zijn de gebiedsdoelen in overeenstemming met de landelijke doelstelling. Het gebiedsdoel voor Schoolse Duinen (086) wijkt af van het landelijk doel op het aspect oppervlakte. Het habitatype is langs de Hollandse kust betrekkelijk zeldzaam en door recente inrichtingsmaatregelen is er een situatie ontstaan met uitbreidingsmogelijkheden voor het habitatype in dit gebied. Met een uitbreidingsdoelstelling wordt beoogd optimaal gebruik te maken van de ecologische potenties van het gebied.

H2190B – Vochtige duinvaleien, kalkrijk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B2	doel aangepast ^a
003	Duinen Vlieland	uitbreiding	behoud	C	conform ontwerp
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	behoud	B2	conform ontwerp
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp

007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
097	Meijendel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	behoud	C	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	A2	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saefthinghe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

- (a) Voor het gebied Duinen en Lage Land Texel (002) is het doel voor de oppervlakte aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit omdat het beheer reeds blijkt te zijn gericht op uitbreiding.

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitattypen zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (> 95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (2190B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Wanneer er geen potentiële herstelmogelijkheden aanwezig zijn binnen de begrenzing van het gebied door bijvoorbeeld de mate van dynamiek, zoals in Waddenzee (001) en Noordzeekustzone (007), is er behoudsdoelstelling neergelegd. Alle verbeterdoelstellingen sluiten aan op reeds ingezet hydrologisch herstel (waddeneilanden en Hollandse kust) en regeneratie van duinvalleien in duingebieden die door waterwinning zijn aangetast. Voor duurzaam voortbestaan van jonge stadia en de rijke variatie aan vochtige duinvalleien, is vergroting van dynamiek door wind en zee noodzakelijk in een deel van de gebieden. Een dergelijke ontwikkeling wordt nagestreefd op plaatsen waar dit niet in conflict is met de veiligheid van het achterliggend land.

B.4.2. Habitatrictlijn: soorten

H1095 – Zeeprk						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	B1	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	B1	conform ontwerp
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>B1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>A1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>A1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	A1	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	A1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saefthinghe	behoud	behoud	uitbreiding	C1	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de zeeprrik is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “matig ongunstig”²¹. De doelstelling van de gebieden Waddenzee (001), Noordzeekustzone (007), Haringvliet (109), Hollands Diep (111), Biesbosch (112), Voordelta (113), Westerschelde & Saeftinghe (122) en Roerdal (150) wijkt op het aspect omvang leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat het leefgebied voor de soort hier niet kan worden uitgebreid. De doelstelling van de gebieden Waddenzee, Noordzeekustzone, Hollands Diep, Biesbosch, Voordelta en Westerschelde & Saeftinghe wijkt op het aspect kwaliteit leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding op dit aspect niet wordt veroorzaakt door deze gebieden.

H1099 – Rivierprik						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	B1	conform besluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	B1	conform besluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	A1	concept-ontwerp
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>B1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>A1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>A1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	A1	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	B1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	C	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	B1	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de rivierprik is voor de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “matig ongunstig”. De doelstellingen van de gebieden Waddenzee (001), Noordzeekustzone (007), Drentsche Aa-gebied (025), Hollands Diep (111), Biesbosch (112), Voordelta (113), Westerschelde & Saeftinghe (122) en Grensmaas (152) wijken op het aspect leefgebied af van de landelijke doelstelling. De landelijke matig ongunstige staat van instandhouding van de soort wordt niet veroorzaakt in deze gebieden. Door behoud van het leefgebied en het nemen van maatregelen elders wordt in deze gebieden uitbreiding van de populatie beoogd. In de Uiterwaarden Neder-Rijn (066), Haringvliet (109) en Roerdal (150) is uitbreiding van het leefgebied ook niet aan de orde, maar is wel kwaliteitsverbetering van het leefgebied ten doel gesteld. In het Roerdal en Haringvliet worden verbindingen met andere gebieden gelegd, in de uiterwaarden van de Neder-Rijn worden mogelijkheden voor de rivierprik als opgroeigebied verbeterd. De doelstelling van de gebieden Gelderse Poort (067) en Uiterwaarden Waal (068) sluit aan bij de landelijke doelstelling.

²¹ Staat van instandhouding van het aspect leefgebied gewijzigd van “gunstig” in “matig ongunstig” omdat er beletsels voor vrije migratie bestaan (zie ook Natura 2000 profielendocument, september 2008).

H1103 – Fint						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	A1	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	B1	conform ontwerp
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	A1	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>B1</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	A1	concept-ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	A1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	C	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de fint is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “zeer ongunstig”. Landelijk is daarom uitbreiding van de populatie ten doel gesteld. Door behoud van doortrekgebieden en potentiële paaiplaatsen kan dit worden gerealiseerd. Alle gebiedsdoelen sluiten hierbij aan. Alleen voor het Haringvliet wijkt de doelstelling voor kwaliteit af van de landelijke doelstelling. De verbetering van de kwaliteit heeft betrekking op onder andere de verbinding met het gebied Voordelta, zoals voorgesteld in de vorm van de “Kier”, waarbij de Haringvlietsluizen op een kier gezet zullen worden.

H1351 – Bruinvis						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	behoud	C	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de bruinvis is beoordeeld als zeer ongunstig. De oorzaak hiervan is dat de bruinvis zich in zeer beperkte mate voortplant in Nederlandse wateren. Voor de Noordzeekustzone is een behoudsdoelstelling geformuleerd, omdat de mogelijke oorzaak van de zeer ongunstige staat van instandhouding buiten dit gebied ligt. Met bestaand beleid, zoals het terugdringen van verdrinking in visnetten, wordt getracht de populatie bruinvissen te laten toenemen. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de toename van de populatie verschillende jaren geleden vermoedelijk gevolg was van verplaatsing van de populatie naar de zuidelijke Noordzee.

H1364 – Grijs zeehond						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	behoud	A3	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de grijze zeehond is op het aspect populatie beoordeeld als “gunstig”. Op het aspect leefgebied is de staat van instandhouding beoordeeld “matig ongunstig”, omdat veel ligplaatsen door verstoring ongeschikt zijn. Grijs zeehonden moeten daarom, voor het werpen van jongen, zandbanken opzoeken die regelmatig overspoeld worden. Hierdoor treedt frequent jongensterfte op. Het is onduidelijk of het huidige leefgebied geschikt genoeg is voor een duurzame populatie zonder immigratie. Gelet op de recente toename van de soort, is een behoudsdoelstelling voorlopig voldoende. De gebiedsdoelstellingen sluiten hierbij aan.

H1365 – Gewone zeehond						
Landelijke doelstelling: behoud^a omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	A3	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	verbetering	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
118	Oosterschelde	behoud	verbetering	uitbreiding	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	verbetering	uitbreiding	C	ontwerpbesluit

- (a) De landelijke doelstelling voor “omvang leefgebied” is gewijzigd in “behoud” omdat het uitsluitend een kwaliteitsprobleem betreft. Toename van areaal rustig gebied heeft betrekking op de kwaliteit van het reeds aanwezige gebied (zie besluit Voordelta).

De gewone zeehond verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De populatie neemt de laatste decennia gestaag toe en het verspreidingsgebied is stabiel. Het overgrote deel van de populatie bevindt zich in de Waddenzee. De ligplaatsen zijn hier goed beschermd, vooral tijdens zoog- en verharingsstijd. Met behoud van het huidige leefgebied wordt een uitbreiding van de populatie ten doel gesteld.

De gestage groei van de populatie zal de komende jaren naar verwachting doorzetten, mits virussen uitblijven. Ook in de Noordzeekustzone, welke met name een foerageerfunctie voor de populatie uit de Waddenzee kent, gaat het goed met de soort. In dit gebied is geen uitbreiding voor de populatie ten doel gesteld. Zuid-West Nederland herbergt geen levensvatbare populatie. De oorzaak hiervan is een te laag geboortecijfer in het Deltagebied, waardoor de kleine populatie in zichzelf niet in stand kan houden. In het Deltagebied wordt gestreefd naar een regionale populatie van ten minste 200 exemplaren, waarbij de Voordelta de grootste bijdrage levert. Om dit doel te bereiken zal in de gebieden Voordelta, Oosterschelde en Westerschelde & Saeftinghe het areaal aan onverstoorde gebied moeten toenemen zodat ze meer geschikt worden voor voortplanting.

De landelijke doelstelling voor “omvang leefgebied” is gewijzigd in “behoud”, uitbreiding van de oppervlakte is niet aan de orde, omdat het uitsluitend een kwaliteitsprobleem betreft. Toename van areaal rustig gebied heeft betrekking op de kwaliteit van het reeds aanwezige gebied.

B.4.3. Vogelrichtlijn: broedvogels

A137 – Bontbekplevier						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	60	A1	conform ontwerp
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	C	doel aangepast ^a
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	C	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog					doel vervallen
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	20	B1	conform ontwerp
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	4	C	concept-ontwerp
072	IJsselmeer	behoud	behoud	10	B1	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	100 ^R (↑)	C	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	100 ^R (↑)	B1	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	100 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	verbetering	100 ^R (↑)	B2	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	uitbreiding	verbetering	100 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	100 ^R (↑)	C	ontwerpbesluit

- (a) Het doel is aangepast van 5 naar 20 paar. In het ontwerpbesluit was geen rekening gehouden met de broedvogels in binnendijks gelegen terreinen langs de waddijk.
 (R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de bontbekplevier is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “matig ongunstig”²². De landelijke doelstelling voor de bontbekplevier luidt “Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 400 paren.” Dit is een wijziging ten opzichte van het Natura 2000 doelendocument, waar de doelstelling voor het leefgebied op behoud was gesteld. De landelijke doelstelling sluit met de wijziging aan op de staat van instandhouding voor het aspect leefgebied. De beoordeling “matig ongunstig” van het aspect populatie is gebaseerd op de recente aantalsafname.

In gebieden met de beste potenties dient leefgebied te worden hersteld voor uitbreiding van de lokale populatie om verdere afname van de landelijke populatie tegen te gaan. Dit herstel is voorzien voor Duinen Texel (002) en Duinen Terschelling (004). In vergelijking tot het ontwerpbesluit is de doelstelling voor Duinen en Lage Land Texel verhoogd van 5 naar 20 paar. In het ontwerpbesluit was geen rekening gehouden met de broedvogels in de diverse binnendijks gelegen terreinen langs de waddijk (Zandkes, Ottersaat, Petten, de Bol en Wagejot). Samen met de Waddenzee is een populatie van 110 broedparen ten doel gesteld voor het Waddengebied.

Ook in de Delta wordt een licht herstel van de populatie nagestreefd, om achteruitgang van de landelijke populatie buiten de Natura 2000-gebieden (veelal tijdelijke populaties) op te vangen. Voor Lauwersmeer en IJsselmeer is gekozen voor behoud leefgebied, omdat de potentie voor herstel er onvoldoende is.

Deze (trek)soort is in 2000 als doelsoort voor Vogelrichtlijngebieden opgenomen op grond van de overweging: “de beschermde gebieden leveren een wezenlijke bijdrage aan de bescherming van de soort” (van wezenlijke bijdrage is sprake indien Vogelrichtlijngebieden minstens 25% van de landelijke populatie herbergen)¹⁵. De som van de gebiedsdoelen (224) bedraagt ruim 50% van het doelniveau waarmee Natura 2000 een “wezenlijke bijdrage” levert aan de instandhouding van de soort op landelijke schaal.

A138 – Strandplevier						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	uitbreiding	verbetering	50 ()	B2	doel aangepast ^a
002	Duinen en Lage Land Texel					doel vervallen ^a
003	Duinen Vlieland					doel vervallen ^a
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	B1	conform ontwerp
006	Duinen Schiermonnikoog					doel vervallen ^a
007	Noordzeekustzone	uitbreiding	verbetering	30 (↑)	B1	doel aangepast ^a
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B1	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B2	concept-ontwerp
115	Grevelingen	uitbreiding	verbetering	270 ^R (↑)	A1	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	verbetering	270 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
120	Zoommeer	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B2	ontwerpbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	270 ^R (↑)	B1	ontwerpbesluit

- (a) In de gebieden Duinen en Lage Land Texel, Duinen Vlieland en Duinen Schiermonnikoog waren aantallen broedparen toegekend die behoren tot zowel de Noordzeekustzone en in grotere mate de Waddenzee.

²² De beoordeling “matig ongunstig” op het aspect populatie wijkt af van de beoordeling “zeer ongunstig”, zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), omdat de populatiegrootte niet onder het niveau zit van de referentiepopulatie, terwijl deze nog wel een meer dan gemiddelde afname laat zien (> 1% per jaar).

Daarnaast is uitbreiding van de populatie in deze gebieden beoogd. In vergelijking tot het ontwerpbesluit zijn de doelstellingen voor Waddenzee en Noordzeekustzone verhoogd van respectievelijk 15 en 20 broedparen naar 50 en 30 broedparen.

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de strandplevier is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling omvat een herstelopgave voor het leefgebied voor herstel van de populatie van ten minste 400 paar verdeeld over ten minste 10 sleutelpopulaties van ten minste 20 paren. In het Waddengebied en de Noordzeekustzone (007) ligt een belangrijke opgave voor het bereiken van deze landelijke doelstelling, vanwege de aanwezige potentie, zoals op de Noordvaarder. Deze verhoging heeft voor beide gebieden deels betrekking op de aantallen van de vervallen gebieden (002, 003 en 006) en deels betrekking op de potenties voor uitbreiding in beide gebieden. In het Deltagebied wordt een toename van de populatie nagestreefd die onder andere door herstel van het leefgebied in de Oosterschelde gerealiseerd kan worden. Zo zal de natuurontwikkeling in de Oosterschelde nieuwe broedgelegenheden bieden in het noordelijke deel van de Prunje, waardoor uitbreiding van de populatie hier te verwachten is. Mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de andere Deltagebieden zullen worden onderzocht. De som van de gebiedsdoelen (360 paren) bedraagt 90% van het doelniveau (400 paren).

A195 – Dwergstern						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	uitbreiding	verbetering	210 (↑)	A2	doel aangepast ^a
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	40 (↑)	B1	conform ontwerp
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	B1	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	C	doel aangepast ^b
109	Haringvliet	behoud	behoud	300 ^R (↑)	A1	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	300 ^R (↑)	C	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	300 ^R (↑)	C	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	behoud	behoud	300 ^R (↑)	B2	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	300 ^R (↑)	A1	ontwerpbesluit

(a) Het gebied heeft potentie voor een broedpopulatie van 210 paren (dit aantal heeft er recent gebroed).

(b) Het deelgebied Razende Bol heeft potentie voor uitbreiding van de populatie. Hoewel in de periode 1999-2003 gemiddeld slechts 1 paar tot broeden kwam, zijn recent aantallen vastgesteld van 14, 12 en 25 paren (respectievelijk 2004, 2005, 2007). De doelstelling is hierop aangepast.

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de dwergstern is voor wat betreft de aspecten populatie en leefgebied resp. als “zeer ongunstig” en “matig ongunstig” beoordeeld. De landelijke doelstelling zoals gepubliceerd in 2006, omvat geen herstelopgave voor het leefgebied maar wel een doelniveau dat ruim 30% hoger is dan de actuele populatie in topjaren (585 in 2006): “behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor herstel populatie tot 800 paren”.²³ Vanwege de kwetsbaarheid van de nestplaatsen is de soort vrijwel volledig aangewezen op het Natura 2000-netwerk. Het landelijk doelniveau is nu vastgesteld op 600 broedparen²⁴, hetgeen voldoende is voor het duurzaam voortbestaan op de lange termijn. Een hoger doelniveau wordt niet realistisch geacht, gelet op het verminderd aanbod aan natuurlijke broedplaatsen in vergelijking tot de situatie van een halve eeuw geleden (met name door de afname van natuurlijke dynamiek in het Deltagebied door de uitvoering van de Deltawerken). Hierbij dient ook te worden opgemerkt dat rond 1990 in Zeebrugge (Vlaanderen) een nieuwe kolonie is ontstaan (recent 100-200, max. ruim 400 paren) hetgeen mogelijk ten koste is gegaan

²³ Het cijfer van 800 is gebaseerd op de historische referentie van ruim een halve eeuw geleden, waarvan de haalbaarheid laag wordt ingeschat door sterk veranderende omstandigheden (aanleg Deltawerken, toename recreatiedruk, vegetatiesuccessie door gebrek aan natuurlijke dynamiek).

²⁴ Doelniveau ontleend aan Actieplan Dwergstern (Vogelbescherming Nederland, 1993).

van de Zeeuwse broedpopulatie. De verlaging van het doelniveau heeft als consequentie dat de beoordeling van de staat van instandhouding voor wat betreft het aspect populatie wordt gewijzigd in “matig ongunstig”²⁵.

De som van de gebiedsdoelen bedraagt bijna 600 broedparen, waarbij alleen in het Waddengebied een herstelopgave haalbaar wordt geacht. In vergelijking tot het ontwerpbesluit zijn de gebiedsdoelen in Waddenzee en Noordzeekustzone verhoogd van resp. 200 en 5 broedparen naar 210 en 20 broedparen. De aangepaste waarden betreffen de maximale aantallen die in recente jaren in de gebieden zijn vastgesteld (resp. 2003 en 2007). In het Waddengebied, waar de Natura 2000-gebieden op veel plekken op elkaar aansluiten, is het overigens vooral van belang dat de som van de gebiedsdoelen (290) wordt gehaald. De som van de gebiedsdoelen, met daarbij opgeteld het aantal dat buiten Natura 2000 broedt (1%), bereikt het genoemde doelniveau van 600.

B.4.4. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A062 – Topper						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ²⁶						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	3.100	f, A1	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	geen	f, B1-B2 ^a	conform ontwerp
072	IJsselmeer	behoud	behoud	15.800	f, A4	ontwerpbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	70	f, C	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	120	f, C	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	80	f, C	aanwijzingsbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaapplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

(a) geschat aan de hand van de aantalsindicatie opgenomen in het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit (2005)

De landelijke staat van instandhouding van de topper is op het aspect populatie beoordeeld als “zeer ongunstig”. Dit is als gevolg van de afname in de zoute wateren die mogelijk met aanbod van schelpdieren te maken heeft. De ongunstige staat van de populatie resulteert echter niet in een herstelopgave in de vorm van een doelniveau dat hoger is dan de huidige aantallen, omdat de aantallen van voor 1988 ook relatief laag waren en omdat er geen aanwijzingen zijn voor potentiële duurzaamheid van de verhoogde aantallen rond 1990. De landelijke herstelopgave is alleen op gebiedsniveau toegepast in de Waddenzee, aangezien de zeer ongunstige staat van instandhouding voor de populatie vooral is veroorzaakt door afname in dat gebied (zie Natura 2000 profielendocument (2008).

A063 – Eider						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ²⁷						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	90.000-115.000 (†)	f, A4	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	26.200	f, A1	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	2.500	f, C	aanwijzingsbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaapplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

²⁵ In geval van een niet-afnemende populatietrend is “matig ongunstig” van toepassing indien de actuele populatie minder dan 25% afwijkt van de referentie (cq. doelniveau).

²⁶ De landelijke doelstelling voor “omvang leefgebied” is gewijzigd in “behoud” omdat het uitsluitend een kwaliteitsprobleem betreft. Leefgebied (H1110A) is in voldoende mate aanwezig.

²⁷ De landelijke doelstelling voor “omvang leefgebied” is gewijzigd in “behoud” omdat het uitsluitend een kwaliteitsprobleem betreft. Leefgebied (H1110A of H1140A) is in voldoende mate aanwezig.

De landelijke staat van instandhouding voor de eider is op het aspect leefgebied beoordeeld als “matig ongunstig”²⁸. De huidige herstelopgave komt voort uit de verminderde kwaliteit leefgebied in de vorm van verlaagd voedselaanbod (met name schelpdieren). De landelijke doelstelling is daarom gewijzigd van “uitbreiding omvang leefgebied” in “behoud”, het leefgebied (H1110A of H1140A) is in voldoende mate aanwezig alleen in verminderde kwaliteit. Er is alleen een herstelopgave van toepassing in de Waddenzee waar het merendeel van de winterpopulatie verblijft. De Noordzeekustzone fungeert vooral in voedselarme jaren als “overloopgebied” door verschuiving van eiders vanuit de Waddenzee. In de Voordelta wordt behoud voldoende geacht omdat de landelijk ongunstige situatie niet in dit gebied is gelegen.

A130 – Scholekster						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ²⁷						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	140.000 - 160.000 (↑)	sf, A4	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	3.300 ^a	s, C	conform ontwerp
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	210	sf, C	ontwerpbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade ...	behoud	behoud	790	sf, C	aanwijzingsbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	2.500	sf, C	aanwijzingsbesluit
115	Grevelingen	behoud	behoud	560	sf, C	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	behoud	behoud	24.000	sf, A1	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	7.500	sf, B1	ontwerpbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaapplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

(a) De populatieschatting is gebaseerd op gemiddelde seizoensmaxima over de periode 1999/2000-2003/2004. Ook de relatieve bijdrage is hierop gebaseerd.

De staat van instandhouding voor de scholekster is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk “zeer ongunstig” en “matig gunstig”. In Nederland is de populatie scholeksters fors afgenomen (bij een internationale toename) in relatie tot verminderd voedselaanbod in de intergetijdegebieden (schelpdieren). Alleen voor de Waddenzee (001) is een verbeteropgave geformuleerd voor de kwaliteit van het leefgebied, vanwege het relatief grote belang van dit gebied en omdat de mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit in het Deltagebied beperkt zijn (met name zandhonger Oosterschelde). In de Natura 2000-gebieden Uiterwaarden IJssel (038), Duinen Goeree & Kwade Hoek (101), Voordelta (113) en Grevelingen (115) zijn bovendien geen aanwijzingen voor afname van de populaties of voor vermindering kwaliteit leefgebied (zelfs aantalstoename in gebieden Uiterwaarden IJssel en Duinen Goeree & Kwade Hoek sinds resp. 1980/81 en 1990/91).

A143 – Kanoet						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage *	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	44.400 (↑)	sf, A4	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	560 ^a	s, C	conform ontwerp
118	Oosterschelde	behoud	behoud	7.700	sf, B2	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	600	sf, C	ontwerpbesluit
127	Markiezaat	behoud	behoud	1.600 ^a	s, B1	ontwerpbesluit

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaapplaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

(a) De populatieschatting is gebaseerd op gemiddelde seizoensmaxima over de periode 1999/2000-2003/2004.

²⁸ De staat van instandhouding wijkt op het aspect leefgebied af van die vermeld in het Natura 2000-doelendocument. Het criterium voor “zeer ongunstig” is niet van toepassing, omdat de slechtere omstandigheden voor de eidereend niet structureel van aard zijn. Daarnaast past de beoordeling nu ook beter op de beoordeling van de kwaliteit van H1110 (wat feitelijk het leefgebied van deze soort is).

De landelijke staat van instandhouding van de kanoet is op de aspecten leefgebied en toekomstperspectief beoordeeld als “matig ongunstig”. Het seizoensgemiddelde bedroeg over 1988-2000 circa 60.000, maar was daarvoor aanzienlijk lager (circa 40.000). De afname van rond 2001 heeft niet geleid tot lagere waarden dan in de periode van voor 1988. De trend is daardoor over de lange termijn neutraal en over kortere termijn onzeker. Daarom is de herstelopgave niet gericht op leefgebied voor hogere aantallen. Behoud van de huidige populatie (gemiddelde over de periode 1999-2003) vergt echter wel inspanningen, vandaar de verbeteropgave voor kwaliteit leefgebied. Omdat de Waddenzee ruim 80% van de Nederlandse populatie herbergt en de recente negatieve tendens hier is geconcentreerd terwijl in het Deltagebied sprake is geweest van toename, is alleen voor de Waddenzee een herstelopgave geformuleerd.

A169 – Steenloper						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied.						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage *	Besluit
001	Waddenzee	behoud	verbetering	2.300-3.300 (†)	sf, A3	conform ontwerp
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	160	sf, B1	conform ontwerp
113	Voordelta	behoud	behoud	70	sf, B1	aanwijzingsbesluit
115	Grevelingen	behoud	behoud	30	sf, C	conform ontwerp
118	Oosterschelde	behoud	behoud	580	sf, A1	conform ontwerp
122	Westerschelde & ...	behoud	behoud	230	sf, B2	conform ontwerp

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaappleatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf).

De landelijke staat van instandhouding van de steenloper is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk “zeer ongunstig” en “matig ongunstig”. De algemene trend voor de steenloperaantallen in de Waddenzee is licht dalend, voor de Delta stabiel. Oorzaak van de licht dalende trend kan in verband worden gebracht met het verdwijnen van droogvallende mosselbanken in de Waddenzee. De mosselbanken zijn in de Waddenzee in de laatste wel teruggekeerd in het oostelijk deel, maar nog niet in het westelijk deel. De herstelopgave is daarom alleen in de Waddenzee neergelegd. Mogelijk spelen de ontwikkelingen in de internationale “flyway”-populatie ook een rol in de daling van het populatieaantal in de Waddenzee.

Overige niet-broedvogelsoorten					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied					
Vogelsoort	Aantal gebieden	Landelijke doelstelling populatie	Populatie Noordzeekustzone	Relatieve bijdrage *	Besluit
A001 Roodkeelduiker ^c	2	geen	geen	f, A2 ^a	conform ontwerp
A002 Parelduiker ^c	1	geen	geen	f, A2 ^a	conform ontwerp
A017 Aalscholver ^d	26	24.500	1.900	sf, B2 ^b	conform ontwerp
A048 Bergeend ^d	14	48.900	520	sf, C ^b	conform ontwerp
A065 Zwarte zee-eend ^f	2	68.500	51.500	f, A4 ^b	conform ontwerp
A132 Kluut ^c	17	9.510	120	s, C ^b	conform ontwerp
A137 Bontbekplevier ^d	10	2.260	510	s, C ^b	conform ontwerp
A141 Zilverplevier ^{d,e}	8	27.600	3.200	s, B2 ^b	conform ontwerp
A144 Drieteenstrandloper ^g	6	4.310	2.000	sf, A2	conform ontwerp
A149 Bonte strandloper ^d	8	187.300	7.400	s, B1-B2 ^b	conform ontwerp
A157 Rosse grutto ^d	7	39.500	1.800	s, B1-B2 ^b	conform ontwerp
A160 Wulp ^d	17	101.100	640	s, C ^b	conform ontwerp
A177 Dwergmeeuw ^h	4	geen	geen	f, onbekend ^a	conform ontwerp

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaappleatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf)

- a. De relatieve bijdrage voor de roodkeel- en parelduiker is vanwege onvoldoende gegevens moeilijk vast te stellen. Naast de Noordzeekustzone komt de soort ook voor in de Voordelta. Van deze twee gebieden levert de Noordzeekustzone de grootste bijdrage (SOVON, 2000)²⁹. De relatieve bijdrage voor de roodkeelduiker is gebaseerd op het gegeven dat 50% van de landelijke populatie binnen Vogelrichtlijngebieden verblijft, waarvan de Noordzeekustzone verreweg het belangrijkste is. Er wordt vanuit gegaan dat de parelduiker een overeenkomstige verspreiding heeft. Voor de dwergmeeuw is de Noordzeekustzone één van de vier gebieden waar de soort voorkomt.
- b. Schatting huidige relatieve bijdrage is gebaseerd op gemiddeld seizoensmaximum 1999/2000-2003/2004 in het gebied. Voor de aalscholver, bergeend, kluut, bontbekplevier, zilverplevier, bonte strandloper en wulp is deze gespiegeld aan het landelijk gemiddeld seizoensgemiddelde, voor de zwarte zee-eend is deze gespiegeld aan het landelijke gemiddeld seizoensmaxima over dezelfde periode.
- c. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de roodkeelduiker en parelduiker geformuleerd, omdat de matig ongunstige staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- d. De staat van instandhouding van de soort is beoordeeld als “gunstig”.
- e. Enige afname ten behoeve van herstel van het leefgebied voor schelpdiereters is aanvaardbaar.
- f. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is voor de zwarte zee-eend landelijk een behoudsopgave geformuleerd, omdat de achteruitgang in het leefgebied vooralsnog niet heeft geleid tot een zichtbare afname van de populatieomvang.
- g. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is voor de drieteenstrandloper landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd, vanwege de internationaal vooralsnog stabiele en nationaal doorgaand toenemende populatie.
- h. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de dwergmeeuw geformuleerd. De soort is slecht te monitoren en laat daarbij grote fluctuaties in populatiegrootte zien. Oorzaken van de vermoedelijke populatieafname, waaronder mogelijk klimaatgerelateerde ontwikkelingen in het IJsselmeer en vermindering van de kwaliteit van de oostelijk gelegen broedgebieden, zijn slecht stuurbaar (Natura 2000 doelendocument, 2006).

²⁹ Belangrijke vogelgebieden in Nederland 1993-97. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1. INLEIDING

Op 21 mei 2007 zijn de 7 ontwerpbesluiten gepubliceerd voor de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden in het Waddengebied. Het tijdstip van de publicatie is gekozen mede op verzoek van de bestuurlijke partijen (gemeenten, waterschappen, provincies en rijk) vertegenwoordigd in het Regionaal College Waddenzee (RCW) om tot een voortvarende aanwijzing te komen. Het betreft hier de ontwerp-aanwijzingsbesluiten voor de gebieden: Waddenzee, Duinen en Lage Land Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Noordzeekustzone.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 23 mei 2007 tot en met 3 juli 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door ongeveer 550 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en op de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit als in de zienswijzen, die naar aanleiding van de 111 eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten werden ingediend.

Er is daarom besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In de Nota van Antwoord is op hoofdlijnen het te voeren beleid uiteen gezet. De Nota van Antwoord Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Deze nota vormt ook uitgangspunt bij de behandeling van de ingediende zienswijzen op het ontwerpbesluit van het Natura 2000-gebied 'Noordzeekustzone'.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Daarnaast heeft iedereen die een zienswijze heeft ingediend in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

In deze bijlage C van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone worden alleen zienswijzen behandeld die betrekking hebben op het gebied zelf. Zienswijzen die betrekking hebben op de waddeneilanden of de Waddenzee (bijvoorbeeld havens), worden behandeld in de bijlagen C van de aanwijzingsbesluiten van de eilanden of de Waddenzee.

Voor het gebied Noordzeekustzone zijn 129 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

2. REACTIES OVER DE SELECTIEPROCEDURE VAN HABITATRICHTLIJNGEBIEDEN

In een aantal zienswijzen zijn er vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, zoals 'de mate van instandhouding'. Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie 'aanwezig maar verwaarloosbaar' geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 waren opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de richtlijn voorschrijft. Door de doelstellingen in het gebiedendocument voor alle habitattypen op te nemen en dus ook voor die soorten en typen die niet kwalificeren, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebied behoort. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelen en doelstellingen veel geleund wordt op het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren en dat het onduidelijk is of deze waarden wel daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden. Daarnaast wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (ook financiële) inspanningen bereikt kunnen worden.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen van het selectieproces

De aanmelding van deze gebieden heeft in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en in de grootste omvang aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort wordt in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten slechts de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en in de grootste omvang aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of van leefgebieden van soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of van een leefgebied binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde 'belangrijkste' gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht

worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om een voldoende dekking te halen. Aanvullend wordt gezien of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden.

Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt. Bovendien wordt voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort een voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars worden hiervoor als leidraad gebruikt:

- <20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- >60% dekking is over het algemeen voldoende.

Hierbij wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen.

Wanneer het dekkingspercentage van 60% kan worden bereikt met minder dan het aantal onder de eerste stap genoemde gebieden, worden zoveel gebieden geselecteerd als nodig zijn om dit dekkingspercentage te bereiken. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of –soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen aan het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrichtlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd. Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmeldingen van 1996 en 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 1999 en 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004) bevat de Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrichtlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek 'Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied'. Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen.

Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 en 3.13 van de Nota van Antwoord en in hoofdstuk 3 van het Verantwoordingsdocument staat vermeld, dienen ook voor de soorten en habitattypen die

niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrictlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot kwalificerende habitattypen en soorten en dat er met betrekking tot de niet-kwalificerende waarden geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden dus niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de kwalificerende habitattypen of de kwalificerende soorten geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. De Europese Commissie gaat er vanuit dat op het standaardgegevensformulier alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens geregeld worden geactualiseerd.

Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie 'aanwezig maar verwaarloosbaar'. Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme hoeveelheden of incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het type of de soort zich niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingsystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie is het dan ook niet noodzakelijk om instandhoudingsdoelstellingen te formuleren.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er wordt per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure, afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord wordt de selectieprocedure uitvoerig beschreven en wordt uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrictlijn genoemde habitattypen en soorten. Die werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrictlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit wordt in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet.

Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

In diverse ecologische rapporten en databanken zijn de natuurwaarden van Nederland beschreven. Het is voor de selectie van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven.

3. REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Ook bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers van zienswijzen aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden omwille van de vliegveiligheid op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatiebedrijven in te stellen. Ook is verzocht om de bestaande mijnbouwinrichtingen en de bestaande (gas)leidingen door de Noordzeekustzone in de exclaveringsformule op te nemen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien. Ook wordt gesteld dat de stranden niet binnen de begrenzing van een Natura 2000-gebied behoren te vallen. Zij herbergen geen habitattypen of soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrictlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1. van het Natura 2000 doelendocument (2006) uitvoerig uiteen wordt gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrictlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: streven naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheerseenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- 'Cement tussen de bakstenen': de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrictlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het 'cement tussen de bakstenen', maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is. Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of de soorten.

- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationaal Park, Vogelrichtlijngebied, en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van de Habitatrictlijngebieden en bij de aanvulling van de Vogelrichtlijnaanwijzingen met gebiedsdoelen worden overlappende Vogel- en Habitatrictlijngebieden gecombineerd tot één Natura 2000-gebied. Daarbij wordt ernaar gestreefd de begrenzing van Vogel- en Habitatrictlijngebieden zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen.

De herbegrenzing kan zijn doorgevoerd op basis van technische en inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrictlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden. Verder betreft dit ook het op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan kadastrale grenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrictlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Exclavering van (jacht)havens

In paragraaf 2.2.8 van de Nota van Antwoord staat dat in de Nota's van toelichting bij de besluiten voor de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden in 2000 havens op de volgende wijze tekstueel zijn uitgezonderd:

'(Jacht)havens maken geen deel uit van de speciale beschermingszone. Bij (jacht)havens, die geheel binnen een speciale beschermingszone liggen, valt aan de waterzijde een zone van 100 meter, gemeten vanaf de havenmond c.q. de aanlegsteigers, ook buiten de begrenzing. Grenst een (jacht)haven aan de buitenzijde direct aan de speciale beschermingszone, dan is de zone van 100 meter ook buiten de begrenzing van de speciale beschermingszone gehouden. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de hierboven opgenomen tekst doorslaggevend.'

Het argument hiervoor was dat dergelijke havens geen wezenlijk deel uitmaken van het leefgebied van de betreffende soorten. De formule gaf echter aanleiding tot misverstanden. Zo vatte een gemeente de bovenaangehaalde exclavering op als vrijbrief voor de aanleg van een jachthaven. Ook zijn sommige havens in 2000 op kaart ruimer geëxclaveerd dan de exclaveringsformule voorschrijft. Er bestond bovendien grote onduidelijkheid over de invulling van het begrip (jacht)haven. Daarom is er besloten om de algemene exclaveringsformule voor havens te laten vervallen en alle havens die voor exclavering in aanmerking komen, al op de

gebiedskaart uit te zonderen. Het exclaveren van havens op kaart geeft bovendien uitsluitend over wat precies onder het begrip '(jacht)havens' moet worden verstaan, namelijk uitsluitend aanlegplaatsen met havenfaciliteiten. Op zichzelf staande aanlegvoorzieningen zoals aanlegsteigers worden daartoe niet gerekend.

Exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven / bufferzones

Een ruimere vrijwaringszone of bufferzone rond recreatieondernemingen, agrarische bedrijven, mijnbouwinstallaties, veerdammen etc, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn, volgens de Habitatrictlijn, bepalend. Een Natura 2000-gebied dat begrensd wordt, is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend".³⁰

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrictlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke geaardheid blijvend ongeschikt. Ook mijnbouwinstallaties en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule. Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals bijvoorbeeld gas- of waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaarten), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het beste per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien nodig wordt er bij het opstellen van een beheerplan rekening gehouden met het bestaande gebruik door luchtverkeer. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Opgemerkt wordt dat niet zorgvuldig is onderzocht welke habitattypen en vogelsoorten zich in de aan te wijzen gebieden bevinden. Daarom is het onmogelijk de begrenzing te bepalen.

³⁰ Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 5 november 2008. Zaaknr. 200802546/1 (aanwijzingsbesluit Voornes Duin).

Onder verwijzing naar pagina 5 van het Gebiedendocument en pagina 3 van het Verantwoordingsdocument wordt gesteld dat de aanwijzing van de speciale beschermingszones zich niet mag uitstrekken tot gebieden waar de betreffende habitattypen en vogelsoorten zich niet bevinden.

De zienswijze geeft geen aanleiding om de begrenzing aan te passen. Een nadere motivering over de selectie en begrenzing van het gebied is te vinden in hoofdstuk 3 en 4 en bijlage B van deze Nota van toelichting. Hieruit blijkt dat vrijwel het gehele Habitatrictlijngebied bestaat uit habitatype permanent overstroomde zandbanken, Noordzee-kustzone (H1110B) en leefgebieden van soorten. De stranden zijn leefgebied voor diverse vogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Diverse personen en organisaties pleiten ervoor de zeewaartse grens op de 20m-dieptelijn te leggen, evenals een uitbreiding zuidwaarts. Dit vanwege een koppeling met natuurgebied De Putten en/of vanwege het belang voor diverse soorten vogels en zeezoogdieren. Ten noorden van Schiermonnikoog zou tevens onderzocht moeten worden of daar ook gebied moet worden toegevoegd dat zich verder uitstrekt dan de 20 meter dieptelijn.

Er zijn inderdaad ecologische argumenten om het gebied uit te breiden tot de (doorgaande) 20m-dieptelijn en verder zuidwaarts tot Bergen. In het Integraal Beheerplan Noordzee (IBN) 2015 is dit ook als voornemen opgenomen. In geval van het Habitatrictlijngebied moet echter eerst nog de aanmelding (eind 2008) bij de Europese Commissie plaatsvinden. Nadat het gebied vervolgens door de Europese Commissie op de communautaire lijst is geplaatst (naar verwachting najaar 2009), zal tot aanwijzing worden overgaan. Het Vogelrichtlijngebied tot de 20m-dieptelijn en tot Bergen wordt dan tegelijkertijd met het Habitatrictlijngebied aangewezen (uiterlijk 2010).

De komende jaren zal tevens onderzocht worden of nog meer kwetsbare en waardevolle gebieden in de Noordzee onder Natura 2000 moeten worden gebracht. Hierbij kan worden gedacht aan onder andere Bruine Bank en de Borkumse Stenen. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek zal hierover uiterlijk in 2012 nadere besluitvorming plaatsvinden.

Ook zijn vragen gesteld over de keuze van de grens tussen de eilanden en de Noordzeekustzone (duinvoet of laagwaterlijn).

De grens tussen de duingebieden op de eilanden en de Noordzeekustzone loopt langs de duinvoet van het buitenduin, wat betekent dat bij duinaangroei de grens zich zeewaarts verplaatst en bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee. De keus voor de duinvoet is het meest logisch, omdat hiermee de gedeelten onder invloed van de zee ook steeds onderdeel uitmaken van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Bovendien maken stranden en zandplaten (en kwelders) ook deel uit van de Waddenzee (en niet van de eilanden). Verder zij erop gewezen dat de zeewaartse grens van de vasteland-duingebieden die vaak reeds als beschermd natuurmonument zijn aangewezen, ook steeds op de duinvoet ligt. Ook in het Deltagebieden maken de stranden meestal deel uit van het zeegebied (cq. Voordelta).

Bij de aanwijzing van de mariene gebieden zal de grens van het Habitatrictlijngebied (en van het Vogelrichtlijngebied) gelegd worden op de 20m-dieptelijn.

Gevraagd wordt bij de kust van Vlieland het gebied tussen Ankerplaats en Fortweg en het standgedeelte buiten de begrenzing te halen.

De zienswijze is niet overgenomen.

Er is geen enkele aanleiding om deze gebieden buiten beschouwing te laten. Ze vormen onlosmakelijk onderdeel van de rest van het gebied en zijn van belang voor vogels.

Voorgesteld wordt om de gehele duin- en dijkzoom van Den Helder tot aan de Schoorlse Duinen binnen de begrenzing op te nemen, evenals het Mariëndal ten zuiden van de Donkere Duinen en het nieuwe natuurgebied Mariëndal-zuid.

De zienswijze is niet overgenomen.

De genoemde gebieden behoren niet tot de Noordzeekustzone (007). Tussen Schoorl en Den Helder liggen wel de Natura 2000-gebieden Duinen Den Helder-Callantsoog (084), Zwanenwater en Pettemerduinen (085) en Schoorlse Duinen (086).

4. REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de Algemene instandhoudingsdoelstelling ‘behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie’ te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: ‘Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie’.

Verder is voorgesteld om de tekst van de Algemene instandhoudingsdoelstelling ‘Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd’ te schrappen omdat met de formulering van het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen ‘natuurlijke kenmerken’ en ‘instandhoudingsdoelstellingen’.

In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. Ook zijn vragen gesteld over de monitoring van Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden.

Er wordt de vrees uitgesproken dat voor een aantal habitattypen en soorten onvoldoende gebieden worden aangewezen, zodat de gunstige staat van instandhouding niet gewaarborgd kan worden. Daarnaast wordt er verzocht voor die soorten en habitattypen waarvoor in het Natura 2000 profielendocument (2006) sprake is van een ongunstige staat van instandhouding een herstelopgave te formuleren, tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen. In andere zienswijzen wordt aangevoerd dat er voor veel soorten geen instandhoudingsdoelstelling geformuleerd mag worden omdat hiermee soorten komen te vallen onder de bescherming van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd

dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied voor de recreatie en de visserij. Waarbij met name een ongestoord toeristisch gebruik van de stranden van groot economisch belang is voor de lokale economie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit vastgelegd. Het streven naar een gunstige staat van instandhouding van de per aanwijzingsbesluit opgesomde habitattypen, soorten en vogels is daarvan de uitwerking. Het vormt de Nederlandse bijdrage aan de ecologische samenhang van het Europese Natura 2000-netwerk. Per gebied worden de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen, -soorten en vogels gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer alle planten- en diersoorten die typisch zijn voor het habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het habitat of het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied of de habitat van de betreffende soort.

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour ‘haalbaar en betaalbaar’

In de paragrafen 1.2.3, 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd worden op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld. Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen heeft het uitgangspunt ‘haalbaar en betaalbaar’, zowel landelijk als per gebied nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te streven. In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of de inspanning staat in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan.

Contour ‘strategisch lokaliseren’

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van ‘strategisch lokaliseren’: behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansenanalyse van KIWA.³¹

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn meer duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van de kernopgave (sense of urgency), op de korte én langere termijn aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat de resultante van bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gewenste staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of een mogelijke klimaatsverandering. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om de achteruitgang tot staan te brengen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatsverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie

³¹ KIWA Water Research & EGG (2007): Knelpunten- en kansenanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag

van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de goede staat van instandhouding van de in bijlage I en in bijlage II genoemde habitattypen en soorten niet in gevaar komt.

De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of soort. Ook bij de formulering van een doel voor broedvogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord).

Voor elk specifiek gebied komt dat erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een goede staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie, toerisme en visserij

Hoewel zeer goed beseft wordt dat duinen, stranden en het aanliggende zeegebied een belangrijk onderdeel uitmaken van het toeristische product, moet ook worden vastgesteld dat dit gebied daarin geen unieke plaats inneemt. Langs de gehele (Nederlandse) kust vindt er een intensief recreatief gebruik van de stranden plaats. Dat betekent dat de bescherming van kusthabitattypen altijd in samenhang met het toeristische medegebruik moet geschieden. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragraaf 4.1.3. en 4.1.4. van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: Afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Ook wordt beseft dat zowel de beroepsvisserij als de sportvisserij een economische rol van betekenis spelen in het gebied. De belangen van de visserij zullen aan de orde komen in het beheerplanproces. De insteek is hierbij om de visserij en de natuur zo goed mogelijk samen te laten gaan.

Onderbouwing besluiten

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit.

Met betrekking tot de vraag op welke wijze er kan worden nagegaan of de gunstige staat van instandhouding voor dat betreffende habitatype of de betreffende soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgave per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toegedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Voor vogels zijn per gebied richtinggevend aantal genoemd. Als men de gebiedsdoelen bij elkaar optelt en vergelijkt met het landelijke doel (aantal) van de soort, is er op gebiedsniveau vaak een tekort. Dit komt omdat de landelijke doelstelling de som van de gebiedsdoelen omvat én bij de formulering van de landelijke doelstelling ook rekening is gehouden met de aantallen van die vogelsoort die voorkomen in gebieden buiten het Natura 2000-netwerk. Deze laatste categorie wordt niet via het Natura 2000-spoor beschermd, maar via ander natuurbeleid, zoals de EHS en de Flora- en Faunawet. Bij de evaluatie in 2015 wordt bekeken of met de huidige selectie de landelijke doelen inderdaad worden gehaald of dat bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. LNV zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf uit de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met de betrokken bevoegde gezagen (LNV, V&W, Defensie en de provincies (IPO)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde hoeveelheid en/of oppervlakte leefgebied of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitattypen per gebied. In de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of verbeterdoel geldt. Zo is bijvoorbeeld een behouddoel geformuleerd als het gebied een voldoende bijdrage levert aan de realisering van het doel op landelijk niveau of als onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord wordt als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De 'bestaande budgetten' waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen

gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Daartoe behoren de Subsidieregeling Natuurbeheer, de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. De provincies bieden deze subsidiemogelijkheden aan door middel van provinciale subsidieregelingen zoals Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN) en de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN).

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Opgemerkt wordt dat met name voor de habitattypen permanent overstroomde zandbanken (H1110), slik- en zandplaten (H1140), zilte pioniersbegroeiingen (H1310), slijkgrasvelden (H1320) en schorren en zilte graslanden (H1330) in de toelichting een nadere nuancering ten aanzien van dynamiek gewenst is. Deze nuancering is wel opgenomen bij habitatype H2110.

De zienswijze is gedeeltelijk overgenomen.

In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting is een tekst opgenomen die nader ingaat op het dynamisch karakter van habitattypen. Zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage C onder 'trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen' alsmede de Nota van Antwoord paragraaf 3.14 en 3.19.

Voorgesteld wordt om bij de algemene doelen de passage over "natuurlijke kenmerken" te schrappen, omdat onduidelijk is wat hieronder moet worden verstaan en bestaande activiteiten zoals visserij daar hinder van kunnen ondervinden.

De zienswijze is niet overgenomen.

Het begrip "natuurlijke kenmerken" komt uit de Habitatrichtlijn en is ook overgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. De passage blijft om die reden gehandhaafd.

Met betrekking tot habitatype H1110B zijn diverse opmerkingen gemaakt. Enerzijds is opgemerkt dat voor het habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110B) zowel de kernopgave als de instandhoudingsdoelstelling gericht moeten zijn op verbetering kwaliteit (i.p.v. behoud) omdat de landelijke staat van instandhouding matig ongunstig is (vanwege het ontbreken van een aantal kenmerkende structuren, de levensgemeenschappen van open water en de verre van complete bodemzone) en ook het toekomstperspectief als 'matig ongunstig' wordt beoordeeld. Eventueel zou uitbreiding van de oppervlakte moeten worden nagestreefd.

Anderzijds wordt juist opgemerkt dat H1110 al in een gunstige staat van instandhouding verkeert en een groot verspreidingsgebied in de kustwateren kent. Dit habitatype is voor de visserij van groot belang (visserij op vis, garnalen, spisula en ensis). De algemeen in de kustzone voorkomende bodemfauna en vis- en schelpdierbestanden, de waterkolom en de tussen de zandbanken gelegen zeebodem zouden geen deel moeten uitmaken van dit habitatype. Verzocht wordt om een duidelijke afbakening en omschrijving van dit habitatype, waarbij tevens rekening is gehouden met de bestaande visserijactiviteiten.

Tevens wordt gevraagd om een verbeterde en complete ecologische omschrijving van structuur en functie van habitatype H1110B. Ook wordt gevraagd om het tweede deel van kernopgave 1.01 voor H1110B - als habitat voor zwarte zee eend, roodkeelduiker, topper en eider met bodems van verschillende ouderdom en meer natuurlijke opbouw van vispopulaties - op te nemen in de instandhoudingsdoelstelling.

Verzocht wordt de kernopgave 1.01 voor dit gebied uit te breiden tot aan de 20 meterdieptelijn en een herstelopgave te formuleren en een sense of urgency status toe te kennen vanwege de noodzakelijke verbetering van habitatype H1110. Verder is gevraagd om een toevoeging van

kernopgaven 1.04 en 1.17 voor een aantal visetende vogelsoorten zoals parelduiker, fuut, grote stern en dwergstern en is verzocht ook kernopgave 1.12 toe te voegen.

De zienswijzen zijn niet overgenomen.

Uit een nadere analyse van de landelijke staat van instandhouding van het habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110) blijkt de beoordeling, op het aspect kwaliteit, als “matig ongunstig” terecht te zijn. Zie hiervoor de nieuwe profielbeschrijving waar de motivering van de staat van instandhouding verder is uitgewerkt, evenals de ecologische vereisten van het habitatype (Natura 2000 Profielendocument, 2008).

De gebiedsdoelstellingen van het habitatype permanent overstroomde zandbanken, Noordzeekustzone (H1110B) sluiten in alle gebieden aan op de landelijke doelstelling op het aspect kwaliteit. Dit zal nader worden gezien bij de uitbreiding van de Noordzeekustzone in het kader van de aanwijzing van de mariene gebieden. Een verdere uitwerking van de doelstelling en de kernopgaven hoort in het beheerplan thuis. In het beheerplan kan o.a. ook het belang van bodems en vispopulaties beschreven worden. Subtype A komt in de Noordzeekustzone niet voor. Voor wat betreft de begrenzing tot 20 m waterdiepte wordt verwezen naar paragraaf 3.2 van deze bijlage C.

De kernopgaven per gebied zijn opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006) en geven richting aan de uitwerking van de doelen in de beheerplannen. Ze worden niet in de besluiten opgenomen (zie ook paragraaf 4.1 van bijlage C). Bij het opstellen van de beheerplannen is men vrij om binnen de kaders van het aanwijzingsbesluit aanvullende prioriteiten te stellen.

Verzocht wordt de volgende doelen aan te passen: H1310, H1330, H2110, H2120 en H2190 vanwege de verwachting en ook het streven dat de totale oppervlakten vergroot worden en de verspreiding over de Noordzeekustzone toeneemt, waarbij mogelijk de afzonderlijke sites van H1310, H1330 en H2190 kleiner zullen zijn (dus in plaats van grote aaneengesloten groene stranden en kwelders achter of tussen lange stuifdijken, kleinere plekken met een veel grotere diversiteit, afgewisseld met grotere en kleinere, al of niet op elkaar aansluitende natuurlijke duinvormen). Bij H1330 en H2190 is de verwachting en het streven dat de ecologische kwaliteit zal toenemen in de zin van de aanwezigheid van een veel bredere range van successiestadia die naast elkaar voorkomen.

De zienswijze is niet overgenomen.

De waarde habitatype witte duinen (H2120) is komen te vervallen voor dit gebied, zie voor motivering bijlage B.1 van de Nota van toelichting. Van de overige habitatypen is behoud van de huidige oppervlakte in de Noordzeekustzone voldoende om de landelijke doelstelling te waarborgen. De staat van instandhouding voor het aspect oppervlakte is voor de habitatypen zilte pionierbegroeiingen, zeevetmuur (H1310B), schorren en zilte graslanden (H1330) en embryonale duinen (H2110) beoordeeld als ‘gunstig’. De landelijke doelstelling voor het aspect oppervlakte sluit hierop aan. Voor de habitatypen zilte pionierbegroeiingen, zeekraal (H1310A) en vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B) is de staat van instandhouding voor het aspect oppervlakte beoordeeld als ‘matig gunstig’. De doelstelling in dit gebied wijkt af van de landelijke doelstelling. Zie voor de motivering bijlage B.4 van de Nota van toelichting.

De instandhoudingsdoelstelling geeft de minimale opgave voor het gebied aan, in dit geval behoud van de oppervlakte. Hierbij zij opgemerkt dat er niets op tegen is als een of meer habitatypen zich uitbreiden of in kwaliteit toenemen, zolang het niet ten koste gaat van andere habitatypen. Overigens is bij habitatype zilte pionierbegroeiingen (H1310) in de toelichting op het doel (paragraaf 5.3 Nota van toelichting) de volgende zin met betrekking tot dynamiek toegevoegd: “Het betreft een zeer dynamisch habitatype waarvan beide subtypen in exacte locatie en oppervlakte jaarlijks in ruimte en tijd kunnen variëren”.

Opgemerkt wordt dat de doelen voor het habitatype embryonale duinen (H2110) en witte duinen (H2120) te conservatief zijn geformuleerd. Gezien de komende extra zeespiegelrijzing zal de dynamiek in het kustgebied, waaronder het ontstaan van washovers, verder moeten

toenemen. De oppervlakte embryonale wandelende duinen en witte duinen zal derhalve moeten uitbreiden.

De zienswijze is niet overgenomen.

De waarde habitatype witte duinen (H2120) is verwijderd uit het gebied, zie voor motivering bijlage B.1 van de Nota van toelichting. De staat van instandhouding is voor het habitatype embryonale duinen H2110 gunstig. De landelijke doelstelling is gericht op behoud oppervlakte en kwaliteit en de gebiedsdoelstelling sluit hier op aan. Zie voor verdere motivering bijlage B.4. De gevolgen van klimaatveranderingen zijn te onzeker om daar nu op vooruit te lopen, zie ook Nota van Antwoord paragraaf 3.14.

Opgemerkt wordt dat er meer instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd dan waartoe Nederland verplicht is. Zo zou van de habitatypen alleen maar voor habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110) een instandhoudingsdoelstelling mogen worden geformuleerd. Ook zijn opmerkingen gemaakt dat eerst de gevolgen van de instandhoudingsdoelstellingen voor H1110, H1140 (slik- en zandplaten) en H1330 (schorren en zilte graslanden) voor de economische activiteiten op de eilanden duidelijk moeten zijn alvorens over te gaan tot aanwijzing. Ook is naar voren gebracht dat alle habitatypen onvoldoende zijn uitgewerkt t.a.v. knelpunten (KIWA-analyse), maatregelen, aanwezigheid, ontwikkeling en causale relatie, waardoor onduidelijk is wat de consequenties zijn voor economische activiteiten in (de omgeving van) het Natura 2000-gebied.

De waarde habitatype witte duinen (H2120) is komen te vervallen voor dit gebied, zie voor motivering bijlage B.1 van de Nota van toelichting. Alle andere aan dit gebied toegekende habitatypen komen voor in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting is de mate van aanwezigheid en de locatie van de genoemde habitatypen en soorten in het gebied globaal nader beschreven. Zie hoofdstuk 6 van deze bijlage C over 'volgorde aanwijzing en beheerplannen'.

De gevolgen voor economische activiteiten, knelpunten, maatregelen, ontwikkeling en causale relatie zijn zaken die verder uitgewerkt moeten worden in het beheerplan. Daarbij kan nog opgemerkt worden dat de KIWA analyse niet gericht was op de zoute gebieden.

Gevraagd is om de nauwe korfslak (H1014) in het aanwijzingsbesluit op te nemen, omdat op Rottumeroog en Rottumerplaat vitale populaties voorkomen.

De zienswijze is niet overgenomen voor dit gebied.

De soort is inderdaad aangetroffen op Rottumeroog en Rottumerplaat. Maar omdat de vindplaatsen binnen de begrenzing van de Waddenzee vallen is de soort daarom enkel aan dat gebied toegevoegd.

Verzocht wordt om de instandhoudingsdoelstellingen voor bruinvis en grijze zeehond te richten op verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in plaats van op behoud omdat de Noordzee voor alle zeezoogdieren een belangrijk gebied is en de staat van instandhouding matig ongunstig (grijze zeehond) en zeer ongunstig (bruinvis) is. Ook worden criteria gevraagd (zoals leeftijdsopbouw populatie, reproductievermogen) voor gezonde populaties zeehonden (gewone zeehond en grijze zeehond), omdat pas dan ook kan worden gesteld of behoud van de kwaliteit van het leefgebied voldoende is.

De zienswijze is niet overgenomen.

De populatie bruinvissen in de gehele Noordzee is min of meer stabiel. Een aantal jaren geleden werd de soort in het zuidelijke deel van de Noordzee relatief vaker waargenomen, maar de laatste jaren is de soort weer opgeschoven naar het noordelijke deel. Er is geen aanleiding om het doel te verhogen, te meer daar er buiten het bestaand beleid (o.a. maatregelen ter voorkoming van sterfte in visnetten) geen andere maatregelen getroffen kunnen worden die gericht zijn op een toename van de populatie.

Voor de grijze zeehond is het onduidelijk of het huidige leefgebied geschikt genoeg is voor een duurzame populatie zonder immigratie. Gelet op de recente toename, is een behoudsdoelstelling voorsnog voldoende. Tevens geldt een behoudsopgave voor de gewone zeehond, het gebied heeft met name een foerageerfunctie voor de populatie uit de Waddenzee.

Aangezien betrouwbare kwantitatieve data van de beide zeehondensoorten in de Noordzeekustzone niet beschikbaar waren, zijn geen aantallen genoemd als indicatie voor de draagkracht van het leefgebied. Het beheerplan Waddenzee en het beheerplan Noordzeekustzone worden in samenhang met elkaar opgesteld. Dit maakt desgewenst een koppeling tussen de uitwerking van de doelen mogelijk. In het beheerplan worden de instandhoudingsdoelstellingen nader in tijd en ruimte uitgewerkt. Beschikbare informatie over leeftijdsopbouw en reproductievermogen kan hierbij benut worden. Ook kunnen desgewenst in het beheerplan streefgetallen worden opgenomen.

Een inspreker stelt voor om de soorten H1095 (zee prik), H1099 (rivier prik) en H1103 (fint) niet op te nemen als te beschermen soorten in de Noordzeekustzone, aangezien herstel van deze vissoorten uitsluitend bereikt kan worden door het opheffen van barrières voor de paaitrek en verbetering van hun paaiplaatsen. Paaiplaatsen liggen alleen in het zoete water, waardoor onduidelijk is welk doel het opnemen van deze soorten in de instandhoudingsdoelstellingen van de Noordzeekustzone dient.

De zienswijze is deels overgenomen.

De soorten blijven gehandhaafd en hebben een behoudsdoelstelling. De zin: 'In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk' is, conform de fint, aan de toelichting van de soorten zee prik en rivier prik toegevoegd. Herstelmaatregelen moeten dus in andere gebieden plaatsvinden, maar de Noordzeekustzone is wel van belang om op termijn de toegenomen populaties mede een plek te bieden. Zie verder paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord en paragraaf 5.3 Nota van toelichting.

M.b.t. de vogelsoorten zijn opmerkingen gemaakt dat er voor meer vogelsoorten instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen dan nodig is. Gesteld wordt dat de volgende soorten ten onrechte zijn opgenomen: de aalscholver, de bergeend, de toppe, de scholekster, de kanoet, de bonte strandloper, de wulp en de steenloper omdat niet voldaan wordt aan het criterium dat geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied voorkomt; de roodkeelduiker, parelduiker en dwergmeeuw omdat het Watervogelmeetnet niet voorziet in goede gegevens om voor deze soorten recente aantallen en trends te bepalen; de kluut, de strandplevier, de bonte strandloper en de rosse grutto omdat voor geen van deze soorten het gebied Noordzeekustzone tot een van de vijf belangrijkste gebieden behoort.

Deze zienswijze suggereert dat per soort alleen de beste vijf gebieden en de Ramsar-gebieden (>1% internationale populatie) mogen worden aangewezen. Vanuit de verplichting om te zorgen voor een landelijk gunstige staat van instandhouding van alle (niet-)broedvogelsoorten zijn echter ook doelen opgesteld voor de "begrenzingssoorten" (0,1-1% populatie), omdat anders bij de meeste soorten slechts een klein gedeelte van de landelijke populatie beschermd is. Voor alle (vogel)soorten en habitattypen waarvoor het gebied eerder is aangewezen of aangemeld, worden instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Het feit dat de bekende gegevens niet toereikend zijn voor het bepalen van absolute aantallen of voor een trendanalyse, kan geen reden zijn om geen instandhoudingsdoelstellingen te formuleren. De aanwijzing voor roodkeelduiker, parelduiker en dwergmeeuw is wel degelijk gebaseerd op telgegevens, maar deze waren te schaars voor de systematische bewerkingen die zijn gepresenteerd in het Sovon-rapport. Hierin worden beschikbare gegevens bijvoorbeeld niet genoemd als die van vóór de periode 1999-2003 stammen en niet geschikt zijn voor trendanalyse. Om die reden is de draagkracht in het doel voor deze drie soorten ook niet gekwantificeerd. Sovon zoekt voortdurend naar mogelijkheden om de monitoring van slecht telbare soorten te verbeteren.

Gewezen wordt op onduidelijke, onjuiste c.q. subjectieve omschrijvingen voor topper, eider en zwarte zee-eend i.r.t. schelpdieren.

De tekst is verduidelijkt. De aantalsontwikkelingen in de Noordzeekustzone zijn min of meer gerelateerd aan die van de Waddenzee. Er wordt niet bedoeld dat het voedselaanbod in de twee gebieden elkaar in afwisseling aanvult, maar dat dit soms het geval kan zijn of dat bij verslechterend aanbod genoeg moet worden genomen met een secundair voedselgebied (bijv. de dieper voorkomende Spisula-banken).

Verzocht wordt voor topper, eider en zwarte zee-eend verbeteropgaven te formuleren gericht op het herstel van de kwaliteit van hun leefgebied (in het bijzonder habitat H1110B) en deze herstelopgave expliciet door te laten werken in het beleid met betrekking tot gebruik en beheer van dit gebied.

De zienswijze is niet overgenomen.

De doelstelling voor de 3 vogelsoorten is gericht op behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied, hetgeen geheel in overeenstemming is met de doelstelling voor habitatype permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (H1110B), dat is gericht op behoud van oppervlakte en kwaliteit. Aanvullend daarop kan voor de eider nog opgemerkt worden dat op grond van de Sovon dataset blijkt dat de Noordzeekustzone pas in de jaren negentig gebruikt wordt door eiders, waarbij het aantalsverloop sindsdien min of meer gerelateerd is aan dat van de Waddenzee. In combinatie met een verbeterdoel in de Waddenzee lijkt daarom voor de Noordzeekustzone een behoud van de huidige "uitwijkcapaciteit" voldoende. Het beheerplan is de plek waarin de doelstellingen nader worden uitgewerkt. Het maakt daarbij niet uit of er sprake is van een behoudsopgave, dan wel herstelopgave. Verder kan nog opgemerkt worden dat de beheerplannen van de Waddenzee en de Noordzeekustzone in samenhang worden ontwikkeld, waarbij een koppeling tussen de uitwerking van de doelen mogelijk is.

Een inspreker acht het noemen van aantallen eiders, scholeksters, kanoeten en aalscholvers ongewenst, omdat er door verschillende oorzaken vaak sprake is van grote schommelingen. Onder verwijzing naar beleidspunt 6 uit het Beleidsbesluit Binnenvisserij (voorkomen van nieuwe broedkolonies aalscholvers), predatieonderzoek en de Europese aalverordening, wordt het noemen van aantallen voor de aalscholver ook niet opportuun gevonden. Verder wordt de kwalificatie 'zeer c.q. matig ongunstige staat van instandhouding' voor eider, scholekster en kanoet niet onderschreven; de soorten voldoen aan de criteria voor gunstige staat van instandhouding gesteld door de Europese Commissie. De huidige aantallen in Nederland overwinterende eiders vormt waarschijnlijk een afspiegeling van de nieuwe voedselsituatie. Het is dan ook niet terecht dat de motivatie voor een zeer ongunstige staat van instandhouding voortkomt uit een daling van de wintertellingen. De aantallen kanoeten zijn niet lager dan in de jaren zeventig en tachtig.

Voor de niet-broedvogels is de gebruikelijke methodiek voor het opstellen van doelen gehanteerd, waarbij voor de Noordzeekustzone geen verbeteropgave geldt. Uitgangspunt bij de doelformuleringen is te komen tot een kwantitatieve draagkrachtaanduiding. In enkele gevallen was dat echter niet goed mogelijk (zie elders in deze paragraaf). De zienswijze geeft geen aanleiding voor wijziging van de niet-broedvogeldoelen of het schrappen van aantallen. Het aantal is niet meer dan een indicatie voor de draagkracht en een hulpmiddel bij het bepalen van (beheer)maatregelen, voor de monitoring en voor de vergunningverlening. Het is geen doel op zich. Zie ook de Nota van antwoord par. 3.9. Fluctuaties zijn bovendien te ondervangen door het gebruik van meerjarige gemiddelden. De afname van de eiders is vooral gebaseerd op verlaagde aantallen in 1999-2001, maar de aantallen in 2002 en 2003 waren weer aanzienlijk hoger, waarbij de laatstbedoelde waarde aan het gestelde doel voldeed.

T.a.v. de aalscholver kan nog benadrukt worden dat het genoemde aantal van 1900 betrekking heeft op niet-broedvogels, waardoor de verwijzing naar beleidspunt 6 uit het Beleidsbesluit Binnenvisserij dus niet relevant is. Resultaten van het onderzoek in het IJsselmeer zijn inmiddels beschikbaar, maar deze zijn voor de Noordzeekustzone onbruikbaar omdat dit anders zou leiden tot onverantwoorde extrapolatie van gegevens uit een gebied met een geheel andere vissamenstelling. Om dezelfde reden is dit onderzoek ook niet bruikbaar voor de Waddenzee.

Tot slot kan nog opgemerkt worden dat de landelijk zeer c.q. matige staat van instandhouding niet is gebaseerd op trendgegevens maar op de toestand van het leefgebied. In de toelichting bij de instandhoudingsdoelstellingen voor eiders, scholeksters en kanoeten staat vermeld dat de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer c.q. matig ongunstige staat van instandhouding van deze soorten niet gelegen is in de Noordzeekustzone.

Er worden vraagtekens geplaatst bij de tekst over de dwergstern, omdat juist deze soort op De Hors zo dicht mogelijk bij de laagwaterlijn broedt en er ook tientallen paren broeden in het deel van De Slufter dat onderdeel uitmaakt van de Noordzeekustzone. Deze aantallen zijn niet betrokken bij de Texelse Duinen. Juist de Noordzeekustzone kan op Texel een sleutelpopulatie hebben, zeker omdat in sommige jaren ook enkele tientallen paren broeden op de Razende Bol. Ook is verzocht om in het doel voor de Dwergstern een minimum aantal kolonies per gebied op te nemen. Broedgelegenheid is voor de Dwergstern een belangrijke factor. Ook verzoekt de inspreker dat landelijk in totaal 275 broedparen aan de bestaande gebiedsdoelen worden toegevoegd om het landelijke hersteldoel te halen. Voor de Noordzeekustzone zou ten minste een doel moeten worden geformuleerd van enkele tientallen broedparen, verdeeld over minimaal twee broedkolonies.

De zienswijze is deels overgenomen.

In vergelijking tot het ontwerpbesluit is het gebiedsdoel in de Noordzeekustzone verhoogd van respectievelijk 5 broedparen naar 20. De aangepaste waarden betreft de maximale aantallen die in recente jaren in de gebieden zijn vastgesteld (2007, o.a. Razende Bol). In het Waddengebied, waar de Natura 2000-gebieden op veel plekken op elkaar aansluiten, is het overigens belangrijker dat de som van de gebiedsdoelen (290) wordt gehaald dan de afzonderlijke gebiedsdoelen.

Wat betreft het noemen van een aantal kolonies kan opgemerkt worden dat dit niet past in de gehanteerde systematiek, waarbij gekozen is het aantal broedparen te hanteren.

Met betrekking tot de landelijke doelstelling is deze aangepast tot 'behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor herstel populatie tot 600 paren'. Het huidige landelijk doelniveau wordt voldoende geacht voor het duurzaam voortbestaan op de lange termijn. Dit heeft als consequentie dat de beoordeling van de staat van instandhouding voor wat betreft het aspect populatie wordt gewijzigd in "matig ongunstig".³² Naast de aanpassing in de Noordzeekustzone is het gebiedsdoel in de Waddenzee naar boven toe bijgesteld. De som van de gebiedsdoelen bedraagt bijna 600 broedparen.

5. REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

5.1 ALGEMEEN

Er wordt gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de gebruikers van het gebied. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Er wordt verder over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een

³² In geval van een niet-afnemende populatietrend is "matig ongunstig" van toepassing indien de actuele populatie minder dan 25% afwijkt van de referentie (cq. doelniveau)

inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik zoals beroepsvisserij, sportvisserij, kleinschalig historisch medegebruik en diverse vormen van recreatie (o.a. Ronde van Texel, kitesurfen), de activiteiten van hulpverleningsorganisaties, de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur, de externe werking, de relatie met ammoniak (zoals kritische depositiewaarden), de relatie met het kustbeheer (o.a. Marina Petten, afspraken in het POK), de relatie met het bestemmingsplan, de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en andere ruimtelijke plannen, het instellen van een bufferzone en de gestelde nationale doelen. Enkele insprekers benadrukken het belang van rust en het afsluiten van delen van gebieden. Er wordt gevraagd om de gebieden die eerder op grond van artikel 17 van de oude Natuurbeschermingswet gesloten waren, te herbevestigen op grond van artikel 20 van de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Peildatum bestaand gebruik

Zoals in paragraaf 4.2.4 van de Nota van Antwoord reeds uiteen wordt gezet, worden er door het gebruiken van een peildatum geen activiteiten gelegaliseerd. Dat een bepaalde activiteit om wat voor reden dan ook kan worden aangemerkt als bestaand gebruik, wil nog niet zeggen dat deze daarmee is toegestaan. In het traject van het beheerplan worden de effecten van bestaand gebruik beoordeeld en wordt bekeken of negatieve effecten te reguleren zijn door een eventuele aanpassing van het bestaand gebruik. Als blijkt dat de activiteit schadelijk is voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen en dat deze niet in het beheerplan kan worden gereguleerd, is er alsnog een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Op 14 mei 2007 is aan de Tweede Kamer een wetsvoorstel aangeboden tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 en tot regulering van bestaand gebruik. Hierin zal worden vastgelegd op welke wijze de peildatum voor bestaand gebruik kan worden vastgesteld. Hoewel in het advies van de Raad van State hierop kritiek werd geleverd, is de regering van mening dat met deze uitleg van bestaand gebruik een volledige omzetting van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn gegarandeerd blijft. Dat betekent dat iedere handeling die voor 1 oktober 2005 werd verricht, en die daarna niet of niet in betekenende mate is gewijzigd, tot het vaststellen van het beheerplan als bestaand gebruik geldt en tot dat moment in principe niet aan een vergunning is gebonden.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden herijkt en zonodig kunnen worden bijgesteld zijn (zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.4):

- bij aanwijzing van gebieden in een volgende tranche;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent

dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt. In het beheerplan zal er over het algemeen duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten er een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet het geval. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake is van significante gevolgen voor het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument blijven gewoon van kracht en zullen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Op dit onderdeel brengt Natura 2000 geen verandering in de bestaande situatie.

Bestaand gebruik en vergunningplicht

In paragrafen 4.1 en 4.2 van de Nota van Antwoord wordt uitvoerig ingegaan op bestaand gebruik en hoe daarmee wordt omgegaan. Op grond van de huidige wet geldt alleen een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermd natuur kunnen verstoren. Het gaat dus niet om een vergunning voor alle activiteiten, maar alleen voor mogelijk schadelijke activiteiten. Deze vergunning wordt gebaseerd op een toetsing voordat een bedrijf zich vestigt of voordat een activiteit wordt uitgeoefend of wanneer sprake is van een uitbreiding daarvan. Dat betekent dat bestaand gebruik alleen aan een vergunningplicht onderhevig is, als daardoor de natuurwaarde van een Natura 2000-gebied kan verslechteren.

In het licht van het voorgaande is op 14 mei 2007 aan de Tweede Kamer een wetsvoorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 aangeboden. De Tweede Kamer heeft eind juni 2008 ingestemd met het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel ligt thans voor behandeling bij de Eerste Kamer. Wanneer de wetswijziging van kracht wordt, is er geen vergunning meer nodig voor bestaand gebruik tot het moment dat het beheerplan is vastgesteld. Op deze versoepeling is een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik dat schadelijk effect heeft op het Natura 2000-gebied.

Gevolgen voor bestaand gebruik

Daarnaast staat in paragraaf 4.1.1 van de Nota van Antwoord hoe er na de aanwijzing van een Natura 2000-gebied omgegaan zal worden met bestaand gebruik.

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet automatisch tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals visserij, het Rondje Texel, het gebruik van het strand of toegang tot gebieden voor wandelen, kleinschalig historisch medegebruik, varen, windsurfen en kitesurfen. Dat geldt ook voor het uitvoeren van een wettelijke taak door een hulpverleningsorganisatie. In het aanwijzingsbesluit zelf zal daarom niet worden aangegeven of en onder welke voorwaarden een activiteit kan worden toegestaan. In een besluit staat alleen voor welke waarde het gebied wordt aangewezen. Wanneer deze activiteiten een negatieve invloed op het Natura 2000-gebied kunnen hebben, zijn deze activiteiten in principe vergunningplichtig, tenzij de activiteiten in een beheerplan worden gereguleerd. Voor meerdere sectoren, zoals recreatie en landbouw, zal een leidraad worden opgesteld voor de gebiedsspecifieke toetsing bij het opstellen van beheerplannen.

Mocht blijken dat een bepaalde activiteit in het geheel geen invloed heeft op de natuurwaarden van een bepaald Natura 2000-gebied, in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen, dan bestaat er op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 geen beletsel om deze activiteit uit te oefenen (zie ook paragraaf 4.6.2 van de Nota van Antwoord).

Mocht die negatieve invloed er wel zijn dan moet een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 worden aangevraagd. Dat geldt ook voor inrichtingen die niet vergunningplichtig zijn volgens het Besluit landbouw milieubeheer (2006) uit de Wet milieubeheer.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden worden bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. In kwaliteit achteruitgegangene en gedegenereerde terreindelen kunnen deel uitmaken van Natura 2000 gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen en waterbeheerplannen (GGOR) geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (paragraaf 6.3.2. Nota van Antwoord).

Rol Algemene Plaatselijke Verordening (APV)

Op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is het beheerplan bedoeld om de kaders te stellen voor het gebruik van een gebied. Natuur is er bij gebaat als de gezamenlijke overheden zorgdragen voor een gecoördineerde doorwerking van hetgeen in het beheerplan wordt vastgelegd. Een APV (maar ook een bestemmingsplan) waarin die doorwerking geregeld wordt, kan dan ook gezien worden als een welkome aanvulling op het beheerplan.

Veiligheid waterkering en kustbeheer in relatie tot Natura 2000

In paragraaf 6.3.3. van de Nota van Antwoord staat dat de veiligheid van de gebieden een dwingende reden van groot openbaar belang is. Veiligheid is daarmee één van de benoemde

redenen in de Habitatrichtlijn die, bij afwezigheid van alternatieven, ingrepen in het Natura 2000-gebied rechtvaardigen.

Projecten, plannen en afspraken die verband houden met het kustbeheer komen aan de orde bij de Natura 2000-beheerplannen (paragraaf 1.1.8. van de Nota van Antwoord).

Rust en beperking toegankelijkheid Waddengebied

Op grond van artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998 kan de toegankelijkheid van delen van het Natura 2000-gebied worden beperkt voor zover dit noodzakelijk is voor de bescherming van de natuurwaarden. Op basis van inventarisatiegegevens wordt jaarlijks bezien waar gebieden gesloten moeten worden om voldoende rust te garanderen. Het eerste besluit ex artikel 20 op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 dateert van 20 juli 2006 (nr. DRZ/06/3147/LB/SM) en is sindsdien herhaaldelijk aangepast.

Om meer inzichtelijk te maken hoe besluiten ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998 tot stand komen wordt een leidraad opgesteld waarbij ook de recreatiesector en de natuurorganisaties betrokken zijn.

Relatie met ammoniak

In paragraaf 6.2 van de Nota van Antwoord wordt ingegaan op het toetsingskader ammoniak. Bij het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden spelen de negatieve gevolgen van stikstofdepositie, met name ammoniak, een belangrijke rol. De ammoniakdepositie wordt vooral bepaald door de hoge achtergronddepositie. Een deel is afkomstig van veehouderijen in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied. Om duidelijkheid te bieden tot het moment van vaststellen van de beheerplannen is besloten interim-beleid te ontwikkelen. Dit zogenaamde toetsingskader ammoniak en Natura 2000 is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk samen opgesteld en in februari 2007 bestuurlijk geaccordeerd. Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) heeft ingestemd met dit akkoord. Op 22 mei 2007 is het als handreiking aan het bevoegd gezag verstuurd en tevens aan de Tweede Kamer.

Met behulp van het toetsingskader ammoniak konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of veehouderijbedrijven in de buurt van Natura 2000-gebieden mochten uitbreiden of niet. Ook konden provincies met het toetsingskader beoordelen of nieuwe bedrijven zich er konden vestigen. De ammoniakuitstoot was daarbij bepalend.

In maart 2008 heeft de Raad van State echter geoordeeld dat het toetsingskader ammoniak onvoldoende zekerheid biedt dat de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Het Toetsingskader is daardoor vervallen.

Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van LNV de taskforce Stikstof/ammoniak ingesteld. Het rapport van deze taskforce heeft vervolgens op 30 juni 2008 geleid tot de toezegging van de minister aan de Tweede Kamer om een handreiking op te stellen voor het bevoegd gezag. Deze handreiking biedt handvatten waarmee het bevoegd gezag bestaand gebruik kan afwegen en vergunningaanvragen kan beoordelen voor uitbreiding of oprichting van veehouderijbedrijven. Daarnaast biedt het een kader voor het opstellen van beheerplannen. Het zal niet een tot in detail ingevulde handreiking zijn. Het bevoegd gezag heeft de ruimte om tot een evenwichtig oordeel te komen op gebiedsniveau. Conform het rapport van de taskforce gaat het bij het beoordelen van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten niet alleen om de kritische depositiewaarde voor stikstof, maar kan ook rekening gehouden worden met andere factoren (zoals bijvoorbeeld de hydrologische situatie, locatie van stikstofgevoelige habitattypen, andere sectoren). Er zijn immers meer ecologische condities en omgevingsfactoren van belang voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dit dient wel goed onderbouwd te worden.

Van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone heeft het habitatype kalkrijke vochtige duinvalleien H2190B en embryonale wandelende duinen, de laagste kritische depositiewaarde voor stikstof.³³

³³ Van Dobben en van Hinsberg (2008): Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

Kaderrichtlijn Water

De zeven Waddengebieden zijn deel van het stroomgebied Rijndelta. Voor de Europese Kaderrichtlijn Water wordt voor de Rijndelta een stroomgebiedbeheerplan opgesteld. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in het stroomgebiedbeheerplan Rijndelta op te nemen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Voor de Waddenzee en de Noordzeekustzone maakt Rijkswaterstaat een geïntegreerd beheerplan Rijkswateren voor zowel de KRW als Natura 2000.

Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000- beheerplannen worden opgenomen. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

6. REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige gebruik zoals diverse vormen van visserij en (vaar)recreatie, alsmede het kleinschalig historisch medegebruik op de stranden van de eilanden en kustverdediging ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van soorten als de aalscholver. Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan en worden al suggesties gedaan voor beheer of voor de inbreng van praktijkkennis.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

In de Nota van Antwoord staat in paragraaf 1.4 het nodige over de relatie tussen het aanwijzingsbesluit en de nog op te stellen beheerplannen. Ook de onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet. Een uitzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld. De provincies worden voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de omgeving concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. De besluitvorming van deze aanwijzingsbesluiten zal daarom worden uitgesteld tot na 1 september 2009. Pas

dan zullen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten verder in procedure worden gebracht. Voor de gebieden waar het rijk het voortouw heeft voor het opstellen van het beheerplan blijft de volgorde: eerst vaststellen van aanwijzingsbesluiten en daarna vaststellen van de beheerplannen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Zoals in paragrafen 1.4 en 1.5 staat vermeld, hoort bestaand gebruik (zoals kleinschalig historisch medegebruik, visserij, (vaar)recreatie en 'de Ronde van Texel', kustverdediging enzovoort) een plaats in een beheerplan te krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik. Echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik zoals diverse vormen van visserij en recreatie, alsmede het kleinschalig historisch medegebruik op de standen van de eilanden. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste milieukwaliteit en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In dit kader zal ook aan de orde komen of en in welke mate bestaand gebruik een negatief effect heeft op het realiseren van deze randvoorwaarden en daarmee op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen.

De opstellers van de beheerplannen zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik in de beheerplannen willen omgaan en hoe zij dit zullen opnemen. De beheerplannen zullen echter niet voor alle activiteiten uitsluitel kunnen geven over de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor sommige gevallen van (bestaand) gebruik zal dan ook in de toekomst een traject van vergunningverlening aan de orde blijven.

Ook de bescherming van een bepaalde diersoort is duidelijk een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor de bescherming van een bepaalde diersoort bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit in het beheerplan geregeld te worden. Het kan in zo'n geval ook betekenen dat de te nemen maatregelen (ver) buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Het opstellen van de beheerplannen voor de zeven waddengebieden (de vijf waddeneilanden, de Waddenzee en de Noordzeekustzone) gebeurt in één proces, waarbij Rijkswaterstaat het voortouw heeft voor de Waddenzee en Noordzeekustzone en Dienst Landelijk Gebied (DLG) namens het rijk en de provincies voor de Waddeneilanden.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7. REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrichtlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of

het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998. Men kan in aanmerking komen voor schadevergoeding, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaande gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied of door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde), of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. De schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. De vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de doelen en doelrealisatie in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van de mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en hij heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren wordt verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is ook geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

Appendix

Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied Noordzeekustzone gebruikt zijn.

Onderstaande paragrafen zijn opgenomen in de Nota van toelichting van het Vogelrichtlijnbesluit.

3. Gebiedsbeschrijving, aanduiding leefgebied en begrenzing

3.2 Aanduiding leefgebied

Het gebied Noordzeekustzone is aangewezen als sbz vanwege de aanwezigheid van kustwater, zandstranden en platen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een gebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeert Noordzeekustzone als broed-, rui-, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de beschermingszone is zo gekozen dat een in landschapsecologisch opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat - in samenhang met de sbz Waddenzee uit 1991 - voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

4. Vogelkundige waarden

4.1 Kwalificerende vogelsoorten

Noordzeekustzone kwalificeert als speciale beschermingszone vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van Roodkeelduiker³⁴, Toppereend, Eidereend, Zwarte zee-eend, Zilverplevier, Kanoetstrandloper, Drieteenstrandloper, Bonte strandloper en Rosse grutto die het gebied benutten als ruigebied, voedselgebied, overwinteringsgebied en/of rustplaats. Het gebied kwalificeert verder als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn omdat het gebied behoort tot één van de vijf belangrijkste gebieden voor Roodkeelduiker en Parelduiker in Nederland.

Soorten van Bijlage I waarvoor het gebied tot "een van de vijf belangrijkste" in Nederland behoort

Soort	Art. 4	Brv ^a	Totale populatie ^b	1% in 5e ^c	% in sbz ^d	Telperiode
Roodkeelduiker <i>Gavia stellata</i>	1	nee	75 000	— ^c	4,0%	1980-94
Parelduiker <i>Gavia arctica</i>	1	nee	120 000	— ^c	0,1%	1980-94

Soorten van Bijlage I en andere trekvogels waarvoor het gebied aan de 1%-drempel voldoet

Soort	Art. 4	Brv ^a	Biogeogr. Populatie ^e	1% Biopop ^f	% in sbz ^g	Telperiode
Roodkeelduiker <i>Gavia stellata</i>	1	nee	NW-Europa (win)	750	4,0%	1980-94
Toppereend <i>Aythya marila</i>	2	nee	Noord-/West-Europa	3100	1,1%	1993-97
Eidereend <i>Somateria mollissima</i>	2	nee	Oostzee - Nederland	15000	1,8%	1993-97
Zwarte zee-eend <i>Melanitta nigra</i>	2	nee	W-Siberië/W-Europa	16000	4,1%	1993-97
Zilverplevier <i>Pluvialis squatarola</i>	2	nee	Oost-Atlantisch	1500	2,5%	1993-97
Drieteenstrandloper <i>Calidris alba</i>	2	nee	Oost-Atlantisch/W-Afrika	1000	2,9%	1994-97
Bonte strandloper <i>C. alpina</i>	2	nee	N-Siberië/W-Afrika	15 000	1,7%	1995-97
Kanoet <i>C. canutus islandica</i>	2	nee	NO-Canada/NW-Europa	3500	2,5%	1995-97
Kanoet <i>C. canutus canutus</i>	2	nee	West-/Zuid-Afrika (win)	5000	1,7%	1994-97
Rosse grutto <i>Limosa lapponica</i>	2	nee	NW-Europa	1000	1,0%	1993-97

(a) De kwalificatie betreft in het gebied niet-broedende vogels (indien ingevuld met "nee")

(b) Omvang van de biogeografische populatie (niet-broedvogels)

(c) Aantal in het op vier na belangrijkste gebied (5e gebied) uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie (niet-broedvogels); voor Roodkeelduiker en Parelduiker zijn in totaal slechts resp. drie en één gebied(en) geselecteerd

³⁴ Onderstreepte soorten zijn opgenomen in Bijlage I van de Richtlijn

- (d) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie (niet-broedvogels)
- (e) Biogeografische populatie waartoe de in Nederland pleisterende exemplaren van deze soort worden gerekend
- (f) Drempelwaarde zijnde 1% van de betreffende biografische populatie (biografische populatie en drempelwaarde ontleend aan Rose & Scott 1997, *Waterfowl Population Estimates – 2-edition*. Wetlands International, Wageningen)
- (g) Aantal in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de biogeografische populatie

4.2 Andere relevante vogelsoorten

Andere soorten van Bijlage I waarvoor Noordzeekustzone van betekenis is, zijn Slechtvalk en Kluut (niet-broedende vogels). Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/of rustplaats: Aalscholver, Bergeend, Middelste zaagbek, Grote zaagbek, Scholekster, Wulp, Bontbekplevier en Steenloper. De stranden van de eilanden zijn verder van belang als broedgebied voor Bontbekplevier en Strandplevier (trekvoegels opgenomen in de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten). De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

De bescherming ingevolge de Vogelrichtlijn heeft mede betrekking op deze vogelsoorten.

4.3 Plaatselijke omstandigheden

Zwarte zee-eend, Eidereend en tToppereend komen in verspreide concentraties in het gebied voor afhankelijk van het voedselaanbod (met name de in banken voorkomende Halfgeknotte strandschelp *spisula subtruncata*). Waarnemingen van grote aantallen Zwarte zee-eenden in de zomermaanden wijzen op een functie als ruiplaats. Roodkeelduiker en Parelduiker, doortrekkers en wintergasten in het gebied, worden verspreid op zee in de gehele kustzone waargenomen. Hun aantallen worden tijdens tellingen sterk onderschat door hun verspreide levenswijze. De Middelste zaagbek verblijft meestal vlak onder de kust (vooral bij Texel). Zowel tijdens het broedseizoen als daarbuiten is de Noordzeekustzone voedselgebied voor Aalscholver, Grote stern en Visdief. In het broedseizoen zijn beide sternsoorten vooral afkomstig uit de grote broedkolonies op het eiland Griend in de Waddenzee (verder op De Schorren, Schiermonnikoog, Rottumerplaat). De in het gebied gelegen zandplaten en stranden zijn rustplaats voor de beide sternsoorten en rustplaats en voedselgebied voor diverse soorten steltlopers die plaatselijk binnen het gebied maar vooral ook in het getijdengebied van de Waddenzee foerageren (Kluut, Scholekster, Zilverplevier, Rosse grutto, Wulp, Kanoetstrandloper, Bonte strandloper). Deze stranden en platen vormen soms ook een uitwijkplaats voor overtijdende steltlopers uit de Waddenzee. De Slechtvalk wordt meestal vastgesteld in de omgeving van concentraties steltlopers. De Drieteenstrandloper, en op Vlieland ook de Steenloper, is aan de stranden gebonden. Strandvlakten en plekken met primaire duinvorming op Vlieland, Terschelling en Schiermonnikoog worden verder door Bontbekplevier en Strandplevier als nestplaats gebruikt.

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat het op bijbehorende kaart aangegeven gebied "de Boschplaat" van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien op tweeërlei grond een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Overwegende, dat het wenselijk is dit natuurmonument, dat eigendom is van de Staat, aan te wijzen als staatsnatuurmonument in de zin van voornoemde wet;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van voornoemde wet;

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, burgemeester en wethouders van Terschelling en gedeputeerde staten van Friesland;

Gezien de heden in werking tredende regeling omtrent het beheer van dit natuurmonument, vastgesteld bij gemeenschappelijke beschikking van de Minister van Landbouw en Visserij, de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Landbouw en Visserij, de betrokken Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Verkeer en Waterstaat;

B E S L U I T:

Het op bijbehorende kaart aangegeven gebied "de Boschplaat" wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,

(W. Meijer).